

קובץ

הערות וביאורים

בלקו"ש, בשיחות, בנגלה ובחסידות

מטות-מסעי
גליון מז (שמט)

יוצא לאור ע"י

תלמידי בית המדרש דמוסד חינוך אהלי תורה

417 טראַי עוועניו • ברוקלין, ניו יאָרק

שנת חמשת אלפים שבע מאות ארבעים ושש לבריאה

ת ו כ נ ה ע נ י נ י מ

ל ק ו ט י ש י ח ו ת

- ד ..... שיטת הרמב"ם במ"ע של קבורה נכלל רק נהרג
- ד ..... קבורה בכל המתים אם היא מ"ע מה"ת
- ה ..... ירושה היא שהיורש הוא במקום המוריש
- ו ..... חידוש בירושה דגם נפל יורש
- ז ..... החיוב בבנין המקדש
- ז ..... אם הענן ה' כולל את כל בני"י
- ח ..... האם רק בן גילו מקיל על החולה
- ח ..... הסיבה שהפסוק לא הזכיר את שמו של אברהם
- ט ..... ביקור חולים בכלל גמ"ו?
- ט ..... בענין טעם המנהג לאכול מאכלי שבועות (גליון)
- יא ..... פרשת מטו"מ ברוב השנים הן מחוברות

ש י ח ו ת

ביאור בשאלות כ"ק אד"ש בענין המרגלים ..... יא

ר מ ב " מ

- יג ..... שיתין לדעת הרמב"ם
- יג ..... לשכת הגזית לדעת הרמב"ם
- יד ..... מה שימשו התאים

פ ש ו ט ו ש ל מ ק ר א

- טו ..... בפירש"י ד"ה זה הדבר (ל.ב.)
- טו ..... בפירש"י הנ"ל
- טז ..... בפסוק לא יחל דברו (ל.ג.)
- טז ..... בפירש"י ד"ה ואם הניא אביה אותה (ל.ו.)
- יז ..... בפירש"י ד"ה וה' יסלח לה (ל.ו.)
- יח ..... בפסוק וה' יסלח לה (ל.ו.)
- יט ..... בפירש"י ואם בית אשה נדרה (ל.יא.)
- יט ..... בפירש"י ד"ה כל נדר וכל שבועת איסר וגו' (ל.יד.)
- יט ..... בפירש"י ד"ה נשא את עונה (ל.טז.)
- כ ..... בפסוק (לא,א) נקום את נקמת בני"י
- כ ..... בפירש"י ד"ה מאת המדינים (לא.ב.)
- כ ..... בפירש"י ד"ה וידבר משה וגו' (לא.ג.)
- כא ..... בפירש"י ד"ה אנשים (לא.ג.)
- כב ..... בפירש"י ד"ה לכל מטות ישראל (לא,ד.)
- כג ..... בפירש"י וימסרו (לא.ה.)
- כג ..... בפירש"י הנ"ל
- כד ..... בפירש"י הנ"ל
- כז ..... בפירש"י ד"ה אותם ואת פנחס (לא.ו.)

כה	בפירש"י אותם ואת פנחס (לא, ו.)
כז	בפירש"י כלי הקדש (לא, ו.)
כח	בפירש"י ד"ה בחרב (לא, ח.)
כח	בפירש"י ד"ה ויצאו משה ואלעזר (לא, יג)
כט	בפרק לא (יד) מה שקצף משה על פקודי החיל
כט	בפירש"י ד"ה מחוץ למחנה (לא, יט.)
כט	בפירש"י ד"ה ויאמר אלעזר הכהן וגו' (לא, כא)
ל	בפירש"י ד"ה אך את הזהב וגו' (לא, כב.)
ל	בפירש"י ד"ה לא נפקד (לא, מט)
ל	בפירש"י ד"ה אצעה (לא, נ.)
לא	בפירש"י ד"ה הקניזי (לב, יב.)
לא	בפירש"י ד"ה לספות (לב, יד.)
לא	בפירש"י ד"ה נבנה למקננו (לב, טז.)
לב	בפירש"י ד"ה ומצרים מקברים (לג, ד)
לד	בפסוק ובאלים שתיים עשרה עינות מים
לד	עה"פ ובאלהיהם עשה ה' שפטים (לג, ד.)
לה	בפרק לג (יד) למה רק כאן מזכיר מה קרה לבנ"י
לה	בפירש"י ד"ה ויחנו ברתמה (לג, יח)
לה	בפירש"י ד"ה את שלש הערים (לה, יד.)
לו	בפרשת נחלת צלפחד (לו, א-ב)
לו	בפירש"י ד"ה פן בחרב (נ, יח.) (גליון)
לז	הסך הכל דמנין בנ"י (גליון)
לח	בפירש"י ד"ה מחלה נועה (לו, יא.)
לח	רשימת ביאורי כ"ק אד"ש בפ' דברים

ח ס י ד ו ת

מ	בנוגע לנסיונות
מא	צ"ב למה פעם כתוב "זו למטה מזו" ופעם <u>למעלה</u> ?
מא	צ"ב איזו מצוה היא "מצוה דנשיאות"
מא	ב' הנוסחאות "יחלק" ו"תחלק"
מא	לגבי קושיית המהרש"א בענין פרחה נשמתן (גליון)

ש ו נ ו ת

מב	בנוגע לימוד הלכות בית הבחירה בהשיעור היומי, ובג' השבועות
מב	אם אפשר לצרף יחד
מב	ט"ו דיינו ? טובות?
מג	לרדת נשמה בשביל אחר
מג	תו"א
מג	זמן ק"ש
מג	ז' דברים קדמו לעולם
מד	משיח
מד	פיתוחי חותם בליטה
מד	אפד וחושן בלקו"ת
מד	ריבוי מכתבים ואגרות קודש מהאדמו"ר הרש"ב נ"ע

ל ק ו ט י ש י ח ו ת

א. בלקו"ש פ' פינחס הערה 7 העיר בלשון הרמב"ם במנין המצות (עשה רלא): "לקבור הנהרג ביומו שנאמר [תצא כא, כג] כי קבור תקברנו ביום ההוא" שמשמע שהמצוה רק בהרוגי ב"ד אבל בסהמ"צ כ' "ול' ספרי כי קבור תקברנו מצות עשה והוא הדין בשאר מתים כו" - ראה שם.

ויש להעיר דלכאורה מש"כ הרמב"ם "ול' ספרי" קאי רק על מה שהעתיק "כי קבור תקברנו מצות עשה" ומש"כ אח"כ "והוא הדין בשאר מתים" אין זה ל' ספרי, (ולא מסתבר לתלות זה בשינויי נוסחאות) וכוונת הרמב"ם בהעתיקו ל' הספרי כדי להוכיח שזה מצות עשה.

ומש"כ "והוא הדין בשאר מתים" הנה כ"כ גם בהל' סנהדרין (פט"ו ה"ח) "ולא הרוגי ב"ד בלבד אל כל המלין את מתו* ומקורו כמצויין בספר מראה מקומות מסנהדרין מו, ב.

ובגוף הקושיא שמשמע שהמצוה הוא רק "לקבור הנהרג" - (וכ"כ במצוה יא בכותרת להל' סנהדרין) - הנה לכאורה ל"ל עפ"י המבואר בכ"מ בלקוטי שיחות (ראה חכ"ב ע' 22 הערה 11, ושם ע' 123 הערה 9, ועוד) שממנין המצות א"א לדייק כ"כ כי נכתבו בקיצור וע"כ אף שבאמת גם לשיטת הרמב"ם מצות הקבורה הוא גם בנוגע לכל מת מ"מ לא כתבו הרמב"ם במנין המצות, כי שם הוא כותב בקיצור, וע"כ הוא כותב רק המפורש בקרא - "נהרג".

ואולי ל"ל בפשטות יותר עפ"י הכלל שלפי שיטת הרמב"ם אפילו דבר הנלמד מק"ו וגז"ש אינו נכלל במנין המצות - רק המפורש בקרא, ולכן לשיטת האמב"ם במצות עשה של קבורה נכלל רק נהרג אף שהדין כן הוא גם בכל מת, וע"כ דייק לכתוב במנין המצות רק נהרג.

א' מאנ"ש

- ברוקלין נ.י. -

ב. בלקו"ש פ' פינחס (סעי' ב') כתב דלכד ממצות נחלות ישנם עוד מצוות שהרמב"ם חושבם מקודם, הקשורים עם מיתת האדם וענייני הבאים לאחר מיתת האדם, ובהערה 7 מביא אחד מהדוגמאות לזה וז"ל: מצוה רל"א - קבורה (ל' הרמב"ם ב"מנין המצות" היא "לקבור הנהרג ביומו", אבל בסהמ"צ כ' "ול' ספרי כי קבור תקברנו מצות עשה והוא הדין בשאר מתים כו", וכ"מ ביד הל' אבל פ"ב ה"א, וראה הכותרת להל' אבל סוף מצוה א') עכ"ל.

ויש להעיר עוד בהל' אבל ריש פ"ד מ"ע של דבריהם לבקר חולים ולנחם אבלים ולהוציא המת ולהכניס הכלה כו' ולהתעסק בכל צרכי הקבורה כו' ולקבור כו', ואלו הן גמ"ח שבגופו שאין

-----
* אבל שם כה"ב רק בנוגע להלאו ואילו בנוגע למ"ע לא, כמבואר בלשונו. המערכת.

להם שיעור אעפ"י שכל מצוות אלו מדבריהם הרי הן בכלל ואהבת לרעך כמוך כו' משמע מזה דקבורה בכל המתים אין בו מ"ע מה"ת מצד כי קבר תקברנו, אלא מצד גמילות חסדים.

ועי' בחי' מים חיים מהפ"ח הל' אבל שם שהקשה דמ"ש הרמב"ם שהוא מדין גמ"ח סותר למ"ש בסהמ"צ שיש מ"ע דאורייתא, וכתב ע"ז בנמוקי מהרא"י שם לתרץ דעצם הקבורה הוא מ"ע דאורייתא, וגמ"ח הוא רק ההכנות לקבורה כמו לצאת לפניו ולחפור הקבר כו' עיי"ש, אבל קשה לתרץ כן דהרי הרמב"ם נקט גם "ולקבור" משמע דגם עצם הקבורה הוא מדין גמ"ח, ועי' גם בסהמ"צ שורש א' וב' שהרמב"ם תמה על הבה"ג שמנה בקור חולים קבורה כו' למצוות בפ"ע וכולם נכללים במ"ש ילכו בה דהיינו גמ"ח, עיי"ש משמע ג"כ דסב"ל דאי"ז מצוה מה"ת, ולאידך הובא בהערה מ"ש בריש פ"ב שהקבורה מצוה שנאמר כי קבר תקברנו, ועי' גם בשיבולי הלקט עניני שמחות סי"א שהביא מהירושלמי דהוא מצד גמ"ח, ובשו"ע אדה"ז ר"ש סי' תקכ"ו מבואר שהוא מ"ע מה"ת עיי"ש, וכן בקו"א סי' תצ"ה ס"ק ג'.

ועי' שדי חמד (כרך ג') מערכת ק' כלל ל"ט שהאריך בזה, וכן בס' עינים למשפט סנהדרין מו, ב ומתמצים דמ"ע דקבורה מוטלת על הקרובים לבד ע"ד דמצינו לגבי כהן "לה יטמא", ובהא מיירי בריש פ"ב ובסהמ"צ, אבל בשאר המקומות איירי בנוגע לשאר העם, דאצלם ה"ז רק מדין גמ"ח, עיי"ש בארוכה, ויל"ע בהל' סנהדרין פט"ו ה"ח דבהרוגי בי"ד נקט מ"ע, ובשאר המתים נקט רק דעובר על לאו עיי"ש, ולא כתב שמבטל העשה, וכ"כ בהל' אבל פ"ד ה"ח. ועי' בהתורה והמדינה קובץ ה-ו ע' רי"ד והלאה.

(ב) בסעי' ז* כתב וז"ל: * עס איז אבער פאראן א דריטער ענין - ירושה - וואס גדרו איז (ניט א נתינה צו א צווייטן, נאר) וואס דער יורש איז עומד במקום המוריש, א יורש איז ניט קיין צווייטע מציאות וועלכע באקומט נכסים פון דעם מוריש, נאר (בלשון הכתוב) "תחת אבותיך יהיו בניך", דער יורש איז עומד במקום המוריש, ער איז דער עצם המוריש, ובדרך ממילא האט ער די בעלות אויף נכסי המוריש. עכ"ל.

והנה במה דנקט מ"ש תחת אבותיך יהיו בניך, משמע דענין זה הוא רק בנוגע לירושת אב וכן, אבל בנוגע לשאר קרובים הירושים, במקום דאין אב וכן וכו' לכאורה לא שייך ענין זה, וראה גם בלקו"ש ח"ח ע' 348 די שנם ב' טעמים בירושה או משום קורבה או דהוא עצם המוריש - הענין דתחת אבותיך יהיו בניך עיי"ש.

אבל לכאורה יש לקשר זה עם מ"ש הרמב"ן (במדבר כז, ט) וז"ל: קבלו רבותינו כי האב יורש את בנו כאשר מת בלא זרע ולא הזכיר הכתוב זה וכו' כי הירושה היא בשלשלת הזרע ביוצא

חלצו לא בצדדין, א"כ ונתתם את נחלתו לאחיו, משמע נחלה
 שהאב יורש בקבר וממנו תבוא לאחים כו' עכ"ל, ועי' ג"כ בדרכי
 משה (להרמ"א) חו"מ סי' רנ"ג ס"ק ח' שכתב ג"כ כהרמב"ן דירושת
 אחים בא ע"י משמוש מן האב שהאב יורש בקבר תחילה ואח"כ
 מנחיל לבנו שהוא האב, וכ"כ בקצוה"ח שם, דעפ"ז נמצא לכאורה
 דגם בשאר קרובים שייך ענין זה כיון דכל ירושתו הוא מאב
 לבן, וכגון באח דאין יורש את אחיו באופן ישר, אלא
 האב יורש בקבר מבנו המת והוא במקום בנו ממש, ואח
 זה עומד במקום אביו ממש, ועד"ז בשאר קרובים, דהכל בא ע"י
 האב נמצא דשייך הענין דתחת אבותיך כו' בכל הירושות. אבל
 עי' בב"י חו"מ שם דסב"ל דירושת אחים אינו בדרך משמוש
 מהאב אלא יורש באופן ישר מאחיו, ולא סב"ל כהרמב"ן דירושת
 אינה לצדדים, ואכמ"ל, ולפ"ז לכאורה יש לחלק בין ירושות
 אב ובן לשאר ירושות.

* * *

ג) ולפי המבואר בהשיחה דירושה אינה ענין של נתינה
 לשני אלא שהיורש עומד במקום המוריש והוא עצם המוריש, ובדרך
 ממילא יש לו הבעלות על נכסי המוריש, יש לתרץ עפ"ז שיטת
 הרמב"ם התמוהה, בהל' נחלות פ"א ה"ג שכתב וז"ל: וכן אין
 הבן יורש את אמו בקבר כדי להנחיל לאחיו מאביו כו' אבל
 אם מתה האם תחלה ואח"כ מת הבן אפילו הי' קטן בן יומו ולא
 כלו לו חדשיו הואיל וחיה שעה אחת אחר אמו ומת הרי זה נוחל
 את אמו ומנחיל הנחלה ליורשיו ממשפחת אביו, עכ"ל, ובהשגת
 הראב"ד שם כתב וז"ל: א"א אינו כן אלא בכלו לו חדשיו דאי
 לא ידעי הוא ליה איהו ספק והאחין ודאין ואין ספק מוציא
 מידי ודאי עכ"ל, ובס' משרים לרבינו ירוחם (נתיב כ"ה) ביאר
 כוונת הראב"ד דהרי קיימ"ל דכל שלא שהה ל' יום באדם הרי
 זה נפל זולת אם כלו לו חדשיו וא"כ כיון דכאן לא כלו לו
 חדשיו ולא שהה שלשים יום איך הוא יורש, והרי אין ספק מוציא
 מידי ודאי עכ"ל, ועי' מגיד משנה שם ועוד, ובתשובות הרשב"א
 המיוחסות להרמב"ן סי' ח' תמה דהרמב"ם גופא פסק בשאר המקומות
 דבעינן כלו חדשיו דוקא, או שהו ל' יום (בהל' רוצח פ"ב
 ה"ו, הל' טומאת מת פ"א ה"ד, הל' יבום פ"א ה"ה, ובהל'
 אבילות פ"א ה"ו ובהל' מילה פ"א ה"א) וראו בס' המדות לחקר
 הלכה מדה י"ז סי' נ"ג שרוצה לחלק בין אבילות ורציחה וכו'
 לירושה, דברציחה ואבילות וכו' העיקר הוא מחמת העתיד, היינו
 דע"ז שהרג אותו ונתבטל העתיד שלו לכן נהרג, ועד"ז באבילות,
 וכן ביבום כו', אבל ירושה אינו מחמת העתיד אלא משום ההוה
 ולכן אין נפק"מ אם כלו חדשיו או לא דמ"מ יורש עי"ש, אבל
 אכתי לא נתבאר בנוגע לטומאה, דלכאורה הא דמקבל טומאה
 אי"ז מחמת העתיד אלא מצד ההוה וכיון דעכשיו חי למה אינו

מקבל טומאה?

ולפי מה שנתבאר בהשיחה אפ"ל דבאמת כיון דאינו בר קיימא אי אפשר שיחול עליו דינים חדשים הקשורים עם אדם חי, ובכל הדינים הנ"ל צריך לחול עליו דין חדש של אדם חי, ולכן אמרינן דבבן שמונה דאינו בר קיימא אי אפשר שיחול עליו כל דינים אלו, משא"כ ירושה אי"ז ענין של נתינה חדשה, אלא זהו ההתפשטות של המוריש מה דתחת אבותיך יהיו בניך, והוא ענין שבא בדרך ממילא ולכן שאני ירושה מכל שאר הדינים דאמרינן דאפי' נפל בן שמונה, דכיון שלפועל הי' חי כשמת המוריש, ה"ה יורש בדרך ממילא. וראה בפרקי מבוא מהצפע"נ ספר בראשית ע' 41 ופרקי מבוא לס' דברים ע' 17. וס' שמות ע' 15. ועי' קובץ שיעורים ח"ב סי' י"ב.

הרב אברהם יצחק ברוך גערליצקי

- ר"מ בישיבה -

ג. בלקו"ש לפ' חוקת ש.ז. ע' 6 מבאר כ"ק אד"ש שיש חיוב להצניע האפר פרה שיהי' "למשמרת" שזה חיוב תמידי ולפיכך מביא הרמב"ם הל' "תשע פרות אדומות נעשו משנצטוו במצוה זו עד שחרב הבית בעני"ו ומביא ראי' לזה ממ"ש הרמב"ם ריש הל' בית הבחירה שהרמב"ם מביא הל' "משכן שעשה משה רבינו" והפרטים שמשכן הי' בגלגל, בשיטה, בנוב ובגבעון ומבאר שם שיש חיוב תמידי לכל הזמנים וזהו מה שכתב הרמב"ם הפרטים אפי' קודם בנין הבית לכל הדורות ע"כ.

ויש להעיר ע"ז שההלכה שמביא ראי' הוא המשך למה שמתחיל הרמב"ם ספר עבודה שלו ובלקו"ש חכ"ב ע' 415-416 מבאר הפסוק שהרמב"ם מביא הוא "שאלו שלום ירושלים" שאינו רק זכר לדרוש בירושלים משום זה הי' מספיק בהפסוק "ציון היא דורש אין לה" אלא שיש חיוב וחלק מבנין הבהמ"ק בהווה בזה"ז.

הת' לוי יצחק צירקינד

- ישיבה גדולה ליובאוויטש, לונדון -

ד. בלקוטי שיחות חלק ב' עמוד 333 וז"ל: "אזוי ווי די ענני הכבוד האבן ... ארומגענומען אלע אידן ... אויך אט די וואס האבן מיטגענומען דעם פסל, אויך זיי האבן די ענני הכבוד ארומגענומען ...".

לכאורה קשה מרש"י בפרשת תצא (כה, יח) מתנחומא על הפסוק "כל הנחשלים אחריך": חסרי כח מחמת חטאם שהי' הענו פולטין?

אחד מאנ"ש

- אוק פארק, מישיגען -

ה. בלקו"ש חלק ה' פ' וירא עמוד 84 הערה 49 וז"ל: "... ומנ"ל דכאו"א עליו לבקר חולים (ורובם אינם בני גילו דנוטלין אחד מס' בחליו) ושאני הקב"ה דודאי בביקורו פועל כבן גילו. - ועפ"ז מובן ג"כ דמסיים רש"י כאן "ובא הקב"ה ושאל בשלומו" דלכאורה מיותר - אלא דמדגיש דרך "לשאל בשלומו" בא. ולכן חיוב דבקו"ח הוא גם על שאינו בן גילו. וק"ל. עכ"ל.

מזה נראה ששיטת רש"י הוא שמי שאינו בן גילו אינו נוטל כלום, ולכן בא רק לשאל בשלומו, וזה סברת הדרישה יו"ד שלה סק"ב שמי שאינו בן גילו אינו ממעט חולי כלל, אבל מלשון הרמב"ם הלכות אבל פ"ד ה"ד - וכל המבקר את החולה כאילו נוטל חלק מחליו והקל עליו עכ"ל, מפשטות לשונו כל המבקר ואינו מזכיר ענין של בן גילו משמע שאפילו מי שאינו בן גילו נוטל חלק (פחות מא' מס') וכן המעבר יבק מאמר א' פ"א כתב שבמדרש רבה כתב שאעפ"י שאינו בן גילו המבקר אותו מ"מ מרויח לו עכ"ל וזהו בויקרא רבה פ"ד, א' אמר ר"ה כל מי שמבקר את החולה פוחתין לו אחד מס' בחליו, אית בי' לר"ה א"כ יעלה ששים וירד עמהם לשוק אמר להם ס' ובלבד שיהו אוהבין אותו כנפשו אעפ"כ מרויחין לו עכ"ל בעץ יוסף ומ"כ מפרש שיהיו אוהבין אותו כנפשו ר"ל שיהו בני גילו שנולדו במזל של החולה ואעפ"י כן (שאינם אוהבין אותו כנפשו - שאינם בן גילו) מ"מ מרויחין לו קצת מהחולי, במאירי (בדרים ל) מביא לעולם יהא אדם זריז במצות ביקור מפני שהמבקר מקל בחליו של חולה, דרך הערה אמרו כל המבקר את החולה כאילו נטל א' מס' מחליו ובבבני גילו ר"ל שבקורם ערב עליו שמצד הנאתו מהם חליו מקל עכ"ל משמע שמי שאינו בן גילו שהנאתו אינו כל כך אינו פועל כל כך אבל הוא פועל לפי ערך.

ולפי השיטות שמי שאינו בן גילו פועל ג"כ מתורץ קושית הגמ' סוטה בהע' הנ"ל שכאו"א פועל להקל החולי, רש"י לפי רש"י והדרישה צריך לומר שאול בשלומו.

* * *

(ב) בשיחה הנ"ל ע' 85 מסביר הטעם שכתב וירא אליו ולא אל אברם ובהע' 51 מביא הש"ח שלכן כתב רש"י לבקר את החולה ולא לבקרו להודיע שבקו"ח צ"ל לכאו"א ולא בא הקב"ה מצד מעלת אברהם.

לפי הנ"ל יהי' קשה להראי' של נחלת יעקב באבני שוהם המובא בס' טעמי המנהגים עניניו בקו"ח ע' קיז בהערה, מנין ידע רש"י שסיבת הביקור הי' לבקר את החולה, רק הכוונה עפ"י מה דאיתא הנכנס לבקר את החולה לא יזכיר אותו בשמו

כי פן נגזר על שם זה שימות וצריך שינוי השם שהוא אחד מהדברי הקורעים גזר דינו של אדם, ובזה יש רמז כאן שכתוב וירא אליו ה' ולא כתיב אל אברהם אלא לרמז בזה שהלך לבקר את החולה ולכן לא הזכיר את שמו עכ"ל,

אבל לפי השיחה הנ"ל אין ראי' מן הפסוק שאפילו שאם יהי' מותר להזכיר את שמו אעפ"י כן לא הי' על הפסוק להזכיר את אברהם מטעם הנזכר בשיחה.

* * *

ג) בלקו"ש ח"ה עמוד 314 הערה 23 בנוגע שמצות ביקור חולים הוא מצוה אחרת מגמ"ח אחר מ"ת - ומביא שיטת הרמב"ם שחולק, עיין ג"כ בפירוש הרמב"ם על משניות מס' פאה פ"א ד"ה גמ"ח שיש ב' סוגים בגמ"ח, יש בגופו כמו ניחום אבלים וללות את המתים וגמ"ח בממון כמו צדקה ופדיון שבויים, וכולם נכללים בפירוש גמ"ח במשנה. וגם בגמרא שבת דף קכ"ז, סע"א. וברש"י ד' הני (עמוד ב') בנוגע להכנסת אורחים וביקור חולים ועיון תפלו שהני נמי בהני שייכי שהם בגמ"ח ... ור"י לפרש לך אתא דבכלל ג' דמתניתין איתנהו להך ו' ואיכא נמי לכבוד אב ואם ורבי יוחנן לא פליג עלי' עכ"ל, שמשמע שהם פרטים בתוך המצוה של גמילות חסדים.

וגם בח"ה עמוד 84 הערה 46 וז"ל: "... דענין פרטי ד"ביקור חולים" (שאינו נכלל בגמ"ח) הוא מה שנוטל כו' בחליו (ב"מ שם (ל, ב.)) "עכ"ל, ואפשר מצד החידוש פרטי שיש בביקור חולים מנאה המשנה בפני עצמו אעפ"י שהוא בכלל גמ"ח וצ"ע.

הרב כחריאל ברוך קסט
- ברוקלין נ.י.

ו. בגליון מד(שמו) הק' הרב ח.פ. על המבואר בלקו"ש ח"ה ע' 366, בענין טעם המנהג לאכול מאכלי שבועות,

בהערה 28 וזלה"ק "אלא שאעפ"י לא יכלו לאכול משחיטתם דלפני מ"ת, מכיון שאז לא היו ברי זביחה, "וכו', עכלה"ק.

והק' הנ"ל הרי מבואר בחולין דף י"ז ע"א שבמדבר הותר להם בשר נחירה, וכן פסק הרמב"ם פ"ד מהל' שחיטה ה"ז וא"כ למה הי' הבשר ששחטו לפני מ"ת אסור, ועוד במה נעשו ברי זביחה כיון שלאחר מ"ת היו ג"כ מותרים

בבשר נחירה עכתו"ד.

(ולהעיר דקושיא זו קשה ג"כ על מה שכתבו בספרים אחרים כמקור למנהג זה - ראה בספר טעמי המנהגים ומקורי הדינים עניני חג השבועות אות הרכ"ב בשם ספר גאולת ישראל, וראה עד"ז במשנה ברורה סי' תצ"ד סק"ב בשם גדול אחד).

ולכאורה התי' הוא פשוט, דהנה בהא דהותר להם בשר נחירה יש לחקור אם הכוונה שאז לא היו צריכים שחיטה, או דגם אז היו חייבין בשחיטה רק דנחירתם זו היא שחיטתם (ע"ד המבואר בחולין כז: בגוגע לנחירה בעוף א' אין שחיטה לעוף מן התורה, ע"ש). דהיינו האם הנחירה היא רק פעולה שלילית להמית הבהמה שלא יהי' אבר מן החי, או שהוא ענין חיובי דהיינו שהוא מותר בפועל.

והנה מהא דהנחירה מחייב בכיסוי הדם כמבואר בדף יז, שם, לכאורה הוא מתיר, בפועל, והנה בגמ' שם בעי ר' ירמי' אברי בשר נחירה שהכניסו עמהם ישראל לארץ מהו ע"כ והי' אפ"ל דבזה תלוי בעיית הגמ', דאם ההיתר נחירה הוא משום דאי"צ שחיטה, אז כשנתחייבו בשחיטה ממילא נאסר הבשר נחירה, אבל אם נחירתן זו היא שחיטתן אז כבר הותר בשר זה ונשאר ההיתר גם לאחר כניסת לארץ וק"ל.

אבל עי' בקובץ הערות (להר"א ווסרמן) סי' נט, אות ז' דנקט בפשטות דלכו"ע גדר הנחירה הוא שהיא מתיר בפועל (כנראה מטעם ההכרח הנ"ל) (וכ"כ ג"כ בספר אתון דאורייתא (להגר"י ענגיל זצ"ל) ד"ה וראיתי להביא פה דברי רא"ש ע"ש ונזכר ג"כ בספרו בית האוצר ח"א כלל ג' ערך אבר בשר נחירה) ורק האיבעיא של הגמ' הוא אם אפון ההיתר דשחיטה (ונחירה) הוא באופן דפעו"נ או חד פעמית, ע"ש ועכ"פ מבואר דפשוט לכו"ע דבשר שלא הותרה כלל שלא היתה צריכה היתר, יהי' בשר זה אסור כשיתחייבו בהיתר והבן.

גם מבואר מדבריו דלא נעשו ברי זביחה כנכנסו לארץ יותר ממה שהיו ברי זביחה במדבר לפני כנסתן לארץ (דאל"כ, אין שום ראי' מהאיבעי' של הגמ' לחקירה שלן בענין שחיטה וק"ל), וההסבר בזה הוא פשוט, דבשעת מ"ת כשנצטוו על הזביחה אז נעשו ברי זביחה אלא דאז היל' נחירתן זוהי שחיטתן ולאחר כניסתן לארץ היל' שחיטתן היא היא שחיטתן וק"ל.

והנה אפ"ל דאף להצד דנחירה הוא פעולה שלילי, מ"מ נעשו ברי זביחה בשעת מ"ת דהנה בהא דהותר להם בשר נחירה היל' אפ"ל בשני אופנים, א) שעדיין לא נתחייבו בשחיטה, ב) דנתחייבו בשחיטה אלא דלמשך זמן הותר בשר נחירה (ג"כ), וא"כ

י"ל א) יעקב אמר ליוסף והשיבני דבר, ולכא' זה מיותר כי בלא"ה מובן שצריך להשיבו ושע"מ כן שלחו, וא"כ ה"ז בקשה שיחזור לשלום, ב) רש"י פירש על וישלחו מעמק חברון - מעצה עמוקה וכו'. שזה ה"ל מסובב בגלל קיום גזירת ברית בה"ב גר יהי' זרעך, ובמילא מוכרח שלמען קיום הגזרה אין כאן מקום לתפלה שענינו לבטל הגזירה.

הטעם שלא מצינו סדר להתפלל על שליח מפני שלילת הבחירה,

י"ל הרי יתכן שהתפלה יועיל או לא יועיל למחצה (לדוגמא תפילתו בעד אהרן הועיל למחצה (עקב ט' כ'). תפילתו על עצמו לא הועיל כלל (ואתחנן בתחילתו) וא"כ אין בזה שלילת הבחירה כ"א ענין של עזר וסיוע, שכאו"א צריך לזה כמאמר חז"ל אלמלא עוזרו לא יכול לו,

ועוד קשה אם זה ענין של שלילת הבחירה, הרי אין בזה טובה ליהושע מכין שעבודת האדם בכח עצמו נעלית יותר וראוי לשכר, והאם זה התשלום בעד מסירות למה שלא מש מתוך האוהל, און זיך אנגענומען פאר משה זאגענדיג אדני משה כלאם, לשלול ממנו את העילוי באין ערוך לעבודה בכח עצמו? וא"ת שמה ה' ירא שיהושע יהי' ניסת לעצת המרגלים הריי זה גנאי ליהושע שלדעת משה אין בו כח לעמוד בנסיון זה לולא ברכתו של משה, ואיך מסתבר לומר שמה יחוש שיהושע יהי' נכשל בזה?

על שאלת כ"ק אדמו"ר שליט"א למה לא הזכיר הכתוב גם את יהושע יחד עם כלב - ועבדי כלב עקב היתה רוח אחרת וגו', ותירץ שאצל יהושע לא ה' בכח עצמו כ"א ברכתו של משה.

י"ל הרי רש"י עצמו מתרץ זאת בד"ה רוח אחרת וז"ל שתי רוחות א' בפה וא' בלב וע"י כן ה' בו כח להשתיקם שהיו סבורים שיאמר כמותם וכו', אבל יהושע לא ה' צריך לכ"ז כי היותו משרת משה ולא מש מתוך האוהל לא ה' כל קס"ד אצל המרגלים שהי' עמהם בעצתם, ובמילא שלא ה' עליו הלחץ שהי' על כלב ולא ה' צריך להתחפש א' בפה וא' בלב כי כולם ידעו מלכתחילה שאין יהושע שייך לעצתם, ומכיון שלא ה' לו הנסיון שהי' לכלב מובן שאין מגיע לו התודה שמגיע לכלב.

ולכאורה יש לומר שמה שמה לא התפלל על שאר המרגלים אע"פ שהתפלל על יהושע הוא מטעם זה עצמו למה שלחם מלכתחילה בידעו שהולכים בעצה ע"מ שלא ליכנס לארץ, (ולכן התפלל על יהושע י-ה יושיעך מעצת מרגלים ז"א שידע שיש כאן עצת מרגלים המנוגדת לרצון ה') ואעפ"כ שלח אותם משה, אלא הביאור בזה כי ה' כאן גזירת ה' בשבועה כפירש"י בתחילת הפרשה וז"ל חילהם שאני נותן להם מקום לטעות בדברי המרגלים למען לא יירשוה, ובגלל הגזירה הוכרח לשלחם ובמילא שלא ה' כאן מקום לתפילת משה לבטל הגזירה והשבועה וכנ"ל בשליחת יעקב

את יוסף בקיום גזירת ברית בה"ב, אבל על יהושע התפלל שרצה עכ"פ להציל אותו שלא יהי' נתפס עמהם ויענש ח"ו מאחר והי' משרתו ולא מש מתוך האוהל און האט זיך אנגענומען פאר איהם, ויתכן שיהושע הי' עומד בנסיון עצמו ככלב אלה שמשעה עשה גם השתדלות מצדו להכרת טובה.

הרב שרגא פיוויל רימלער
- ברוקלין נ.י. -

ר מ ב " ם

ט. (א) כתב הרמב"ם (הל' בית הבחירה פ"ב הי"ח): ולמטה ברצפה באותו הקרן הי' מקום אמה על אמה, וטבלא של שיש וטבעת קבועה בה שבו יורדין לשתין ומנקין אותן".

ומקורו במשנה מדות פ"ג מ"ג.

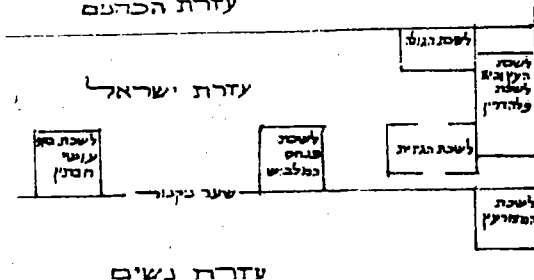
ובביאורו של הרב אליהו טגר כתב שהשיתין הוא המקום שהדמים יורדים שם, וכן משמע אמנם מלשון הרמב"ם בהי"א "שבקרן מערבית דרומית היו שני נקבים כמין שני הוטמין דקין, והן הנקראים שיתין, שהדמים יורדין בהן".

אך בפיה"מ של הרמב"ם לאותה משנה כתב הרמב"ם: "כבר הזכרנו כמה פעמים כי שיתין נקראין שני הנקבים שבהם יורדים יינות הנסכים, והם גם מתקבצים מתחת לארץ נקרא שית".

ב) כתב הרמב"ם (פיה"מ (הוצאת קאפח) מדות פ"ד מ"ח): "כתבאר בגמרא יומא שלשכת הגזית חצי' קדש וחצי' חול, ולה שני פתחים אחד פתוח לקדש ואחד פתוח לחול, ושחצי' של חול לפאת המערב ובאותו החצי אפשר לשבת כי כבר בארנו שאין ישיבה בעזרה אלא למלכי בית דוד בלבד".

וראה מה שהארכתי בנדון זה בספר צורת הבית ע' טז- יט איך יצוייר שלצד מערב יהי' קודש ובצד מזרח יהי' חול יעויין שם בארוכה.

ועל פי כל זה צ"ע ציור הרמב"ם בפיה"מ סוף מסכת מדות כזה:

היינו שהכותל הצפוני של לשכת הגזית הי' במרחק כמה וכמה אמות אמות מכותל הצפוני של העזרה, דלפי"ז איך יתכן שחציו המערבי יהי' חול וחציו המזרחי קודש אם בכלל חציו קודש וחציו חול הרי זה חציו המזרחי שהוא חול (בגלל שהוא פתוח לעזרת הנשים שהוא חול - ועכ"פ לפי"ז נצטרך לומר שמה שצוייר לשכת הגזית באמצע העזרה הוא טעות וצ"ל קרוב יותר למזרחה של עזרת ישראל).

והרי זה ההיפך ממה שכתב הרמב"ם בפיה"מ שהצד המערבי קודש ומקורו בגמ' יומא ששם מפורש שפיס במזרח (וא"כ הי' המזרח קודש) והזקן יושב מערבה (וא"כ הי' המערב חול).

עוד קשה איך אפשר בכלל לומר שחציו קודש וחציו חול הרי מפורש בתוספתא מעשר שני פרק ב' הלכה יד "בנוי' בקודש ופתוח לחול ולקודש כולה קודש".

[בביאור על הרמב"ם הלכות בית הבחירה פ"ה הי"ז להרב אליהו טאווער הלך בעקבות ציור הרמב"ם וכתב: "בפירושו על המשנה כתב הרמב"ם שלשכת הגזית היתה כולה בקודש ומכל מקום חצי' חול כי יש לה פתח יחד לחול, להלן בפ"ו הי"ז כתב הרמב"ם שאפילו אם לשכה בנוי' בקודש אם פתוחה לחול תוכה חול לשכת הגזית הי' להשני פתחים א' לקודש וא' לחול ולכן חצי' הי' קודש וחצי' חול".

דברים אלו אינם נכונים: א) בפיה"מ לא כתוב שלשכת הגזית היתה כולה בקודש, ואדרבא הרמב"ם מציין שם שמקורו בגמ' יומא (דכ"ה ע"א) וזהו לשון הגמ' שם "אמר אביי שמע מינה לשכת הגזית חצי' בקודש וחצי' בחול ושמע מינה שני פתחים היו לה אחד פתוח בקדש ואחד פתוח לחול".

ב) מ"ש הרמב"ם בפ"ו הי"ז היינו אם יש לה רק פתח א' אבל אם יש לו ב' פתחים וכולה בקודש ברור שהלשכה היא קודש.

ג) התעלם לגמרי מ"ש הרמב"ם בפיה"מ ע"פ משמעות הגמ' (אבל לא הביאה בהל' ביהב"ח) שחצי' שבחול הי' במערב וחצי' שבקדש הי' במזרח].

הרב יהודא קעלער

- ברוקלין נ.י. -

י. העיריני הרב ל.י.ג. אודות ענין א' הדורש ביאור:

ידוע שבביהמ"ק בשטח המכונה היכל הנכלל ב"מאה על מאה" הי תאים. למה שימשו אותם הבאים? (ובכל המפרשים אין על כך פתרון המניח את הדעת).

וראה ע"ד הקבלה מ"ש הצ"צ באוה"ת ויקרא, הועתק בפ' הליקוטנים צ"צ ערך תא.

א' התלמידים

פ ש ו ט ו ש ל מ ק ר א

יא. בפירש"י (ל,ב) ד"ה זה הדבר, מוסף עליהם משה, שנתנבא בלשון זה הדבר, עכ"ל.

וצ"ע מדוע לא כתב זאת רש"י בפרשת שחוטאי חוץ (יז,ב) הקודמת לפרשתינו?*

הרב שלום דוב בער נוטי
- יער צרפת

יב. בד"ה הנ"ל מפרש רש"י: "משה נתנבא בכה אמר ה' כחצות הלילה, והנביאים נתנבאו בכה אמר ה' מוסיף עליהם משה שנתנבא בלשון זה הדבר, ד"א זה הדבר מעוט הוא לומר שהחכם בל' התרה ובעל בל' הפרה כל' והכתוב כאן ואם חלפו אין מותר ואין מופר".

(א) וצ"ל מה קשה בפשש"מ שרש"י הוצרך לפרש כאן משהו ובפר שבכמה מקומות לפני זה כבר כתוב לשון זה ורש"י לא התעכב ע"ז? ואלו המקומות:

בפרשת בשלח (טז,טז) כתוב "זה הדבר אשר צוה ה' לקטו וגו'" ושם רש"י לא פירש מידי,

שם (טז,לב) גם כתוב לשון זה ורש"י גם לא פירש.

בפרשת ויקהל (לה,ד) "ויאמר משה גו' זה הדבר אשר צוה ה' לאמר" ורש"י פירש בד"ה זה הדבר אשר צוה ה': "לי לאמר לכם" ופירש במשכיל לדוד שנתקשה לרש"י לשון "לאמר" שבפסוק במקום "לעשות" כי במלאכת המשכן שיך יותר לשון עשי' אלא שפי' רש"י דהציווי הוא למשה לאמר לבנ"י שכך ציווהו ה', ע"כ תוכן פירוש המשכיל לדוד שם, א"כ שם אין קושי על הל' "זה הדבר אלא על המשך הפסוק,**

בפרשת צו כתוב גם לשון "זה הדבר" (ח,ה) ושם רש"י פירש: "דברים שתראו שאני עושה לפניכם צוני הקב"ה לעשות ואל תאמרו לכבודי אני עושה". והמפרשים מסבירים (רא"ם שפ"ח) "שהפסוק לא הזכיר לפני"ז שום דבר שיאמר להם לכך פי' "דברים שתראו כו'".

-----
* (ראה הערה הבאה,

** (ראה לקו"ש ח"ו ע' 221 הביאור בפרש"י ויקהל שם, וראה הערה 5 שם ע"ד פרש"י דידן דר"פ מטות.

המערכת

בשמיני (ט, ו) ובאחרי (יז, ב) שם גם כתוב לשון "זה הדבר ורש"י לא התעכב על זה.

ולכאורה מכאן ראי' שבדרך כלל לשון אינו קשה ע"פ פש"מ, וא"כ צ"ל למה רש"י התעכב כאן ע"ז?

ב) ואת"ל זלשון "זה הדבר" קשה הא השתמש בו כבר רש"י לג"ש בד"ה ראשי המטות?*

ג) גם צ"ל אם "זה הדבר מרמז לפי' הא' למה מפרש רש"י את זה כבר בפרשת בשלח (טז, טז) שהזכרתי לעיל? (יש לצייין שלמשכיל לדוד זה הקושי שפי' זה שלכך הוצרך רש"י לפי' הב').

ד) לכאורה מפני הקושי שבפי' הא' המוזכר בשאלה הקודמת הי' מתאים יותר לכתבו בתור פי' השני?

הרב אליהו דהאן
אברך ממכולל
- ברוקלין נ.י. -

יג. בפסוק (ל, ג): ... לא יחל דברו ככל היוצא מפיו יעשה.

עיינן בילקוט מעם לועז ששואל כאן וז"ל: מאחר שכבר נאמר לא יחל דברו למה חוזר הכתוב ואומר ככל היוצא מפיו יעשה,

וצריך להבין למה אין רש"י מפרש כלום על זה*

הרב וו. ראזענבלום
- ברוקלין נ.י. -

יד. בפרשתינו עה"פ "ואם הניא אבי'ה אותה" (ל, ו) מעתיק רש"י תיבות אלו מהכתוב, ומפרש: "אם מנע אותה מן הנדר... הנאה זו איני יודע מה היא, כשהוא אומר ואם ביום שמוע אשה יניא אותה והפר, הוי אומר הנאה זו הפרה, ופשוטו לשון מניעה והסרה, וכן ולמה תניאון (במדבר לב), וכן שמו ראש אל יני ראשי (תהלים קמא), וכן וידעתם את תנואתי את אשר סרתם מעלי (במדבר יד).

וצ"ל בזה:

א) מדוע מעתיק רש"י התיבות "אבי'ה אותה" בזמן שבא לפרש תיבת "הניא" בלבד?

-----
* ראה לקו"ש ח"ג מטות (א) הע' 6.
המערכת

(ב) רש"י מביא ג' פסוקים, ולכאורה מצד הסדר מתאים יותר שהפסוק האחרון במדבר ל"ד יהי' בתחילה?

(ג) גם צ"ל, רש"י מפרש שהנאה פירושו "מניעה" ו"הסרה", וכן מובא בפרש"י במדבר ל"ב בד"ה למה תניאון "תסירו ותמניעו" משא"כ בפרש"י גבי במדבר ל"ד מפרש תנואה מלשון הסרה בלבד?

ואולי שאלה זו (ג') מתרצת שאלה (ב') דלכן מביאו רק לבסוף, כיון שזו ראי' רק ללשון "הסרה".

(ד) גם צ"ל בלשון רש"י שבתחילה אומר "הנאה זו איני יודע" ולבסוף מפרש "ופשוטו לשון מניעה והסרה" וא"כ הרי יודע הפירוט בזה, ולמה כותב בפ' "איני יודע", ואם הכוונה שבלי הפסוק "ואם ביום וגו'" לא יודע הפירוט, הרי בכל דבר לפני שלומדים לא יודעים ומה המיוחד בזה?*

הת' שאול משה אליכ
- תות"ל 770

טו. בד"ה וה' יסלח לה" (ל,ו) מפרש רש"י: "במה הכתוב מדבר באשה שנדרה בנזיר ושמע בעלה והפר לה והיא לא ידעה ועוברת על נדרה ושותה לין ומטמאה למתים, זו היא שצריכה סליחה ואע"פ שהוא מופר ואם המופרים צריכים סליחה ק"ו לשאינם מופרים".

(א) לכאורה בפשטות רצונו של רש"י לפרש כאן למה אשה זו צריכה סליחה היות ואב"ה כבר הפר לה נדרי' (כמו שביאר רש"י לפנ"ז לשון "והניא").

וא"כ צ"ל למה רש"י צריך לומר שהכתוב מדבר בפרט מסוים של "אשה שנדרה בנזיר" ולא סתם כתב שמדובר באשה שנדרה ולא ידעה שאב"ה הפר לה ועברה שגם היא צריכה סליחה?

ובפרט שמקורו של רש"י הוא בקידושין פא,ב ובנזיר זג,א עה"פ "אשה הפרם וה' יסלח לה" (במדבר ל,יג) "במה הכתוב מדבר באשה שנדרה בנזיר ושמע בעלה והפר לה כו' ומטמאה למתים" וסוף פירושו של רש"י "ואם המופרים צריכים סליחה ק"ו וכו'" הוא בספרי ולכאורה התחלת הדרשה שבספרי (שרש"י אינו מביא) מתאימה יותר לפשוטו של מקרא: "וה' יסלח לה הרי שנדרה ובטל בלבו והלכה ועשתה מזידה מנין שצריכה סליחה ת"ל וה' יסלח לה"?

(ב) המשכיל לדוד שואל למה שינה רש"י כאן מתוכן הפסוק שמדובר אודות הפרת האב ורש"י מדבר אודות "ושמע בעלה?" ועיין שם מה שתירץ אבל נראה קצת קשה לפי פשוטו של מקרא (והיליתי מצטט את פירושו אבל אכמ"ל) ובפרט שאם רש"י הי' נוקט

את פי' הספרי הנ"ל הי' גם מובן בפשטות?

ג) ובעצם דרשת רז"ל שרש"י מצטט צריך להבין בלשון שם שכתוב "והיא לא ידעה ועוברת על נדרה ושנתה יין ומטמאה למתים" (א) מה נוגע לפשוטו של מקרא הפרטים איך עברה על נדרה, אף שזהו הל' שם בקידושין אבל רש"י רגיל לצטט בל' הדרשות, רק מה ששייך לפשוטו?

ב) מהו הל' "ועוברת על נדרה ושנתה יין ומטמאה למתים" שלכאורה הי' צ"ל "ועוברת על נדרה, שנתה יין או מטמאה למתים"?

הרב אליהו דהאן
אברך מהכולל
- ברוקלין נ.י. -

טז. בפ' מטות פסוק ו' מעתיק רש"י "וה' יסלח לה" ומפרש "במה הכתוב מדבר באשה שנדרה בנזיר ושמע בעלה והפר לה והיא לא ידעה ועוברת על נדרה ושנתה יין ומטמאה למתים זו היא שצריכה סליחה ואע"פ שהוא מופר ואם המופרים צריכים סליחה ק"ו לשאינם מופרים", עכ"ל.

ולכאורה צ"ע למה פירש רש"י "ושמע בעלה והפר לה" והרי כאן הפסוק מדבר בהפרת נדרים של האב ולא של הבעל, גם צ"ע למה הביא רש"י דוקא את הדוגמא של נזיר והרי כך הוא בכל הנדרים.

בפסוק ז' מעתיק רש"י את התיבות "ואם היו תהי' לאיש" ומפרש "זו ארוסה או אינו אלא נשואה כשהוא אומר אם בית אשה נדרה הרי נשואה אמורה וכאן בארוסה ובא לחלוק בה שאביה ובעלה מפירין נדריה וכו'" עיי"ש.

ולכאורה זהו נגד פשוטו של מקרא שהרי בפסוקים ז-ט לא הוזכר שצריך הפרת האב וכו' שזה מתרץ רש"י בפירושו על פסוק ט' "יכנל אפילו לא הפר האב ת"ל בנעוריה בית אביה כל שבנעוריה ברשות אביה היא". [אגב בפשטות דברי הכתוב "בנעוריה בית אביה" מתפרשים אם היתה בנעוריה (דהיינו שאינה לא קטנה ולא בוגרת) וגם בבית (רשות) אביה דהיינו שלא נישאה ולא נתארסה לאיש אזי חלים הדינים שבפסוקים ה-ו].

דהיינו שלדעת רש"י מ"ש ואם היו תהי' לאיש קאי על נערה, ועדיין צריך להבין האם גם מ"ש, 'ואם בית אישה נדרה' מתייחס לנערה, או ששם מדבר בבוגרת, ולכאורה נ' שמדבר ג"כ בנערה שהרי א) אי לאו הכי הרי אין הכרח לפרש שפסוקים ז-ט מדברים בארוסה, ואפשר לומר שזה מדבר בנשואה והחילוק בין

כאן דצריך הפרת האב ג"כ לפסוקים יא ואילך שדי בהפרת הבעל הוא שכאן מדובר בנערה ונערה היא ג"כ ברשות אביה משא"כ להלן מדובר בבוגרת שיצאה לגמרי מרשות אביה. (ב) הרי גם פסוק י פירש רש"י וז"ל בד"ה כל: "... אבל אלמנה מן האירוסין מת הבעל נתרוקנה וחזרה לרשות האב" היינו שמדובר בנערה.

וא"כ צ"ע למה פסוק י' המדבר על אלמנה וגרושה בא לפני פסוק יא, המדבר על נשואה, מילא לפי פירוש השפתי חכמים שבפסוק י' ואילך מדובר בבוגרת מובן (עיין שפתי חכמים שם) אבל לפי פרש"י קשיא וצ"ע.

יוסף יצחק קעלער
- תלמיד בישיבה -

לז. בד"ה "ואם בית אישה נדרה" (ל, יא) מפרש רש"י "בנשואה הכתוב מדבר".

וצ"ל, למה צריך רש"י לפרש את זה כאן אחר שידוע לנו את זה ממה שכתב כבר בד"ה "ואם היו תהי' לאיש" (ל, ז) "זו ארוסה או אינו אלא נשואה כשהוא אומר ואם בית אישה נדרה הרי נשואה אמור"?

הרב אליהו דהא
אברך מהכו
- ברוקלין נ.י.

יח. עה"פ "כל נדר וכל שבועת אסר וגו'" (ל, יד) מעתיק רש"י תיבות אלו ומפרש: "לפי שאמר... והם מפורשים במסכת נדרים".

ועד"ז בכ"מ רש"י מביא מקורות מגמרות, וצ"ל מה זה נוגע כעת לבן ה' ששייך למקרא, ועדיין לא הגיע לבן ט"ו לגמרא, ואם זהו בשביל שכאשר יגדל ידע המקור לזה, א"כ צריך רש"י לכתוב מקור לכל פירושו, לכאורה?

הת' שאול משה אליט
- תות"ל 770

ט. בד"ה "נשא את עונה" (ל, טז) מפרש רש"י "הוא נכנס תחת" למדנו מכאן שהגורם תקלה לחבירו הוא נכנס תחתיו לכל עונשין".

(א) וצ"ל מה מוסיף רש"י כאן להבנת פשוטו של מקרא ומה ה' קשה בפשוטו של מקרא שהוצרך לפרש את זה? הלא כבר ראינו

לשון זה ואין רש"י מתעכב ע"ז למשל בויקרא טז, כב ששם מדובר
אודות השעיר שנשא את עון העם?
(ב) "למדו מכאן" מה שייכות לחלק זה עם פש"מ?

הרב אליהו דהאן
אברך מהכולל
- ברוקלין נ.י. -

כ. בפסוק (לא,א): נקום נקמת בני ישראל וגו'.

והנה לכאורה כל ענין זה הוא המשך ממש למ"ש בפרשת פינחס
(כו, יז): צרור את המדינים והכיתם אותם.

וא"כ צריך להבין למה הפסיקה התורה בכמה פרשיות ביניהם
ולא נכתבו בהמשך אחד.

* * *

(ב) ברש"י בד"ה מאת המדינים (לא,ב): ...ד"א מפני ב' פרידות
טובות שיש לי להוציא מהם רות המואבי' ונעמה העמונית, עכ"ל.

עלין בשפתי חכמים כאן.

ועוד צריך להבין, למה אמר רש"י כאן: פרידות טובות,

ובפרשת פינחס בד"ה כי צררים הם לכם וגו' (כח, יח) אמר
רש"י סתם: מפני רות.

ועוד, שכאן מזכיר רש"י גם נעמה העמונית, (וצריך להבין
למה), משא"כ בפרשת פינחס.

הרב וו ראזענבלום
- ברוקלין נ.י. -

כא ברש"י ד"ה וידבר משה וגו' (לא,ג): אף ע"פ ששמע שמיתתו
תלוי' בדבר עשה בשמחה ולא אחר, עכ"ל.

עלין בחידושי מהרש"א על התורה על פירש"י זה, וז"ל:

ואיכא למידק מנ"ל לרש"י שעשה בשמחה וכי לא היל' לו להקי
דבר ה' אף שהיל' נעצב על מיתתו.

ובכלי יקר רוח ה' דיבר בו בענין הזה והילך לשונו בתוספת
וגרעון כי ביאר הדבר הזה שהמדינים שתיים רעות עשו אחת לשמים
שהחטיאו את ישראל בע"ג וג"ע ואחת לישראל שנפלו מהם על דבר
זה כ"ד אלף והקב"ה אמר למשה נקום נקמת בני ישראל כי רבה רעתם
כנגדם אבל נקמתי הוא מחול להם וכאשר שמע משה שמיתתו תלוי'
בדבר וכבר ידע משה רוב חיבת ישראל אל מנהיגם חשב משה בלבו
אם אומר להם הדברים כאשר נאמרו לי מפני הגבורה נקום נקמת
בני ישראל יאמרו ישראל מאחר שמיתת משה תלוי' בנקמה זו גם
חלקנו נמחל להם ולא נבקש נקמה כ"כ מהרה כי בידינו לאחר זמן
הנקמה ומשה לפי שהיל' שמח לעשות דבר ה' בלי איחור שינה ואמר
לתת נקמת ה' במדין ובזה יהיו מוכרחים לעשותה לאלתר כי חלק
גבוה מי יתיר ומכאן ראי' ברורה שעשה בשמחה, עכ"ל החידושי
מהרש"א.

והיינו שלפי החידושי המהרש"א מה שמשה אמר לבני ישראל:
...לתת נקמת ה' במדין, כוונת משה היל' נקמת ה' ממש, על מה
שהחטיאו את בני ישראל בע"ג וג"ע, ולא על מה שנפלו מבני ישראל
כ"ד אלף על דבר זה.

וזה לכאורה אינו מתאים אם מה שפירש רש"י בד"ה נקמת
ה' (לא, ג): שהעומד כנגד ישראל כאילו עומד כנגד הקב"ה.*

הנ"ל

כב. בד"ה "אנשים" (לא, ג) פירש רש"י "צדיקים וכן "בחר
לנו אנשים" וכן "אנשים חכמים וידועים",

המפרשים מסבירים שהכרחו של רש"י לפרש תיבת "אנשים"
הוא כי תיבה זו מיותרת ולכך פירש רש"י שאנשים כאן קאי על
סוג מסוים שהם "צדיקים".

מוצאים פיר' דומה בשמות על הפסוק "בחר לנו אנשים" (יז, ט)
אלא ששם נמצא כמה שנויים:

(* כן הקשה הרב מ. לוזניק. המערכת)

"בחר לנו אנשים": "גבורים ויראי חטא שתהא זכותן מסייעתן ד"א אנשים שיודעים לבטל כשפים שבני עמלק מכשפים היו".

(א) וצ"ל למה הוצרך רש"י לפרש כאן עוד הפעם שאנשים היינו צדיקים ואת"ל משמות הבן חמש כבר שחח הלא פי' רש"י בפרשת שלח "שכל אנשים שבמקרא לשון חשיבות" (יג, ג) וא"כ כאן גם מובן שמדובר על סוג מסוים?

(ב) מהשינויים שבפירושו כאן עם פירושו בשמות כאן מסתפק לומר שהם "צדיקים" ושם מוסיף "גבורים",

שם כותב "ויראי חטא" כאן "צדיקים",

שם כותב גם "שתהא זכותן מסייעתן"*

(ג) שם מביא גם "ד"א בחר לנו אנשים שיודעים לבטל כשפים".

ולכאורה פי' זה גם מתאים לכאן ולמה אין רש"י מביא הלא בלעם היל' עם מדין עם כשפיו?

(ד) למה רש"י צריך להביא כאן ב' דוגמאות ממקראות ושם לא הביא אפילו אחת?

(ה) מקורו של רש"י בתנחומא וגם שם מביא ב' פסוקים אלא ששם פסוק הב' אינו "אנשים חכמים וידועים" (דברים א, טו) אלא "בנפול תרדמה על אנשים" (איוב ד)!!**

הרב אליהו דהאן

אברך מהכולל

- ברוקלין נ.י. -

כג. ברש"י ד"ה לכל מטות ישראל (לא, ד): לרבות שבט לוי, עכ"ל.

ענין בשפתי חכמים וז"ל:

ואם תאמר כיון דגם שבט לוי הולכין לצבא היו י"ג דהא חשיב אפרים ומנשה לכל הפקודים ובקרא כתיב וימסרו וגו' אלף למטה י"ב אלף.

-----
* ראה בזה לקו"ש חכ"א ע' 93.

** עד"ז כתב הת' ש.מ אליטוב.

והרא"ם תירץ דאפרים ומנשה לא נקראו ב' שבטים רק בדבר נחלת הארץ... ופה שלא הי' רק לנקמת ה' בלבד אינם נקראים אלא שבט אחד, עכ"ל.

וצריך להבין זה, דהרי מצינו שאפרים ומנשה נקראו ב' שבט לאו דוקא בדבר נחלת הארץ, ולדוגמא, בפרשת קרח כתיב (יז, יז): ...וקח מאתם מטה מטה... שנים עשר מטות וגו' הרי שאפרים ומנשה נמנו כאן לשני שבטים, וכן מצינו גם כן כשנמנו השבטים, אפילו לאו בנוגע לחלוקת הארץ, נמנו כשני שבטים.

ואם כן צריך להבין למה כאן נקראים שבט אחד.

ואולי הי' אפשר לומר, על פי מה שרש"י אומר בד"ה אתם ואת פינחס (לא, ו): דבר אחר שהלך לנקום נקמת יוסף אבי אמו וכו',

ואם כן אולי אפשר לומר, שכשבני יוסף מנשה ואפרים, הלכו במלחמה זו, לנקום נקמת יוסף, הלכו כשבט אחד על שם יוסף.*

הרב וו. ראזענבלום
- ברוקלין נ.י. -

כד. בפירש"י ד"ה וימסרו (לא, ה) מפרש רש"י עד שלא שמעו במיתתו מה הוא אומר עוד מעט וסקלוני (בשלח יז, ד) עכ"ל.
וצ"ע:

א) הלא שם בפסוק ה' נאמר עבוד לפני העם, וכתב רש"י זראה אם יסקלוך, למה הוצאת לעז על בני, היינו שמה שאמר עוד מעט וסקלוני הי' טעות בידו.

ב) ועוד הרי הי' עכשיו דור אחר? **

הרב שלום דוב בער נוטי
- יער צרפת -

כה. על הפסוק וימסרו משבטי ישראל וגו' (לא, ה) מעתיק רש"י תיבת וימסרו זמפרש "להודיעך שבחן של רועי ישראל כמה הם חביבים על ישראל עד שלא שמעו במיתתו מה הוא אומר עוד מעט וסקלוני ומשמעו שמיתת משה תלוי' בנקמת מדין לא רצו ללכת עד שנמסרו על כרחן, ע"כ.

לכאורה צריכים להבין:

(* עד"ז כתב יוסף בנזכרי, תות"ל 885.
(** ראה הערה הבאה. המערכת

(א) הרי על אלו שמה אמר "עוד מעט וסקלוני" הם לא אותם שעליהם הכתוב אומר פה "וימסרו" שמתו במדבר.

(ב) בעצם טענת משה "עוד מעט וסקלוני" (בשלח יז, ד) ה' ענה למשה מיד "עבור לפני העם, ורש"י מפרש "וראה אם סקלוד, למה הוצאת לעז על בני" הרי רש"י ה' צריך לומר בכללות המריבות של בני" נגדו במשך כל המ' שנה ובפרט שהפסוק הזה מזכיר היפך השבח של משה רבינו, שזה שם כולל אותם שעליהם הכתוב אומר "וימסרו".

(ג) מכאן זה ראי' רק לשבח למשה ולא "של רועי ישראל" (ל' רביס). *

הרב שלמה הכהן טוויל

אברך מהכולל

- ברוקלין נ.י. -

כו. על הפסוק (לא, ה) וימסרו מאלפי ישראל וגו' כתב רש"י: "וימסרו להודיעך שבחן של רועי ישראל כמה הם חביבים על ישראל, עד שלא שמעו במיתתו מה הוא אומר עוד מעט וסקלוני. ומשמעו שמינת משה תלויה בנקמת מדין לא רצו ללכת עד שנמסרו על כרחן".

הפירוש זה של רש"י הוא השלישי משלושת הפירושים המובאים בספרי, וצ"ע דלכאורה דוקא פירוש זה אינו מתאים כ"כ עם פשוטו של מקרא:

דבפשוטו של מקרא לא מוזכר ששמעו בני" במיתתו של משה שהיא תלוי' בנקמת מדין, דהא אע"פ שבפסוק נאמר "וידבר ה' אל משה לאמר", "נקם נקמת בני ישראל מאת המדינים אחר תאסף אל עמך" ופירושו של "לאמר" הוא בדרך כלל לומר לאחריים, מ"מ בפסוקים הבאים לא הוזכר שמה אמר לעם אלא רק "החלצו מאתכם וגו'", הרי שתובת "לאמר" הולכת רק על הוראת ה' "נקם נקמת בני ישראל מאת המדינים" ולא על "אחר תאסף אל עמך". וגם מצד משה ה' צ"ל שלא יאמר להם שמינתו תלוי' בדבר מאחר וע"י זה "נמסרו על כרחן"?

גם צ"ע בפירוש זה: - "עד שלא שמעו במיתתו מה הוא אומר עוד מעט וסקלוני" - מדוע צריך להוסיף ענין זה בכדי

להראות חיבתן של רועי ישראל, דאדרבה, מכאן רואים להיפך, שבחילי משה לא נהגו בו כבוד.

[אך אין להקשות מהו אומרו "עד שלא שמעו במיתתו" והלא רצו להורגו בסקילה? דזה כבר בלאר רש"י בחומש שמות (יז, ה) שה' אמר למשה "עבור לפני העם. וראה אם יסקלוך למה הוצאת לעז על בני". הרי שבאמת לא רצו לסקלו, אך מ"מ משם רואים ש"וילן העם על משה" עד שמשה חשב ש"עוד מעט וסקלונני"].

הת' שמואל קראוס

- תות"ל כפ"ח -

כז. בענין מלחמת מדין בפרק לא (ו) מפרש"י בד"ה אותם ואת פנחס: מגיד שהי' פנחס שקול כנגד כולם,

וצלה"ב: למאי נפק"מ אם פנחס שקול כנגד כולם או לא?

אח"כ ממשיך רש"י ומקשה: ומפני מה הלך פנחס ולא הלך אלעזר?

וצלה"ב: לכאורה, מהו קושיית רש"י? דהרי אלעזר הי' הכהן הגדול והי' צריך להשאר לעשות את העבודה במשכן, ואילו פנחס הי' כהן הדיוט, ולכן הוא הלך!?

ועוד מהפסוק "וישלח אתם משה אלף למטה לצבא וגו", משמע שמשה שלח את פנחס, אח"כ מדוע כתב רש"י "ומפני מה הלך פנחס", במקום לכתוב "ומפני מה שלח משה את פנחס"?

וממשיך רש"י לתרץ בג' אופנים:

(א) אמר הקב"ה מי שהתחיל במצוה שהרג כזבי בת צור יגמור.

(ב) ד"א שהלך לנקום נקמת יוסף אבי אמו שנא' והמדנים מכרו אותו, ומנין שהיתה אמו של פנחס משל יוסף שנא' מבנות פוטיאל מזרע יתרו שפיטם עגלים לע"א ומזרע יוסף שפטפט בלצרו.

(ג) ד"א שהי' משוח מלחמה, ע"כ.

והנה, בנוסף שצלה"ב מדוע הוצרך להביא רש"י ג' פירושים, עדיין צלה"ב:

(א) בתירוץ הא' - מה הפירוש "מי שהתחיל במצוה וכו'" - והרי כאשר פנחס הרג את זמרי לא הי' מצוה להרוג את המדינים! (ראה לקו"ש ח"ט ע' 101 הערה 44).

(ב) בתירוץ ב' (שהי' משום נקמת יוסף) - מדוע דוקא פנחס, שהי' מזרע יוסף הלך, ולא נשיא מבני יוסף, שבט אפרים או מנשה, שהם שליכים באופן גלוי יותר ליוסף? ובפרט, שיהושע בן נון הי' משבט אפרים (תחיל' פ' שלח), ומסוף פ' בשלח וכן מפ' פנחס כ, טז-כג (סמיכת יהושע) ידעינן שהי' שייך לתפקיד של שר הצבא נגד מדין, ולא מצינו בכלל שם יהושע מוזכר במלחמה זו?!

ועוד, יש להבין בדברי רש"י: שנא' והמדנים מכרו אותו", ולכן הלך לנקום נקמת יוסף.

לפי פירוש זה, הי' צריך להיות ציווי להלחם נגד מדין, אפי' בלי מעשה דכזבי בת צור, ולפי פשטות הכתובים (פרש"י לא, ב) משמע דלולי שמדין נתערבו בריב לא להם, לא הי' בכלל ענין של מלחמה נגד מדין.

ועוד צלה"ב: מה ראית רש"י מפסוק הנ"ל? דהנה בפ' וישב לז, כח בד"ה ויעברו אנשים מדינים מפרש"י ש(יוסף) נמכר פעמים הרבה ובפסוק לו' כתיב "והמדנים (הד' קמוצה) מכרו אותו אל מצרים", וע"ד הפשט המדינים והמדנים שתי אומות הן, כפי שמוכר בפ' חילי שרה כה, ב: "ותלד לו את זמרון וגו' ואת מדין ואת מדין וגו' א"כ, אף שהמדינים השתתפו ג"כ במכירת יוסף, אבל אי אפשר להביא ראיה מפסוק הנ"ל?! (אבל ראה לקו"ש ח"י ע' 123 הערה 9).

ועוד: בכדי להוכיח שאבי אמו מזרע יוסף, מה נוגע לדעת שהיא היתה ג"כ מזרע יתרו שפיטס עגלים לע"א, ענין של גנאי? ובפרט שמשום ענין זה, בא הכתוב ויחסו אחר אהרן בתחיל' פ' פנחס (ראה פרש"י בתחיל' פ' פנחס).

ג) בתירוץ ה' ג' מביא שהי' משוח מלחמה,

ויש להעיר דמקור פרש"י הוא ממס' סוטה מג, א ושם מובא טעם ראשון מדוע פנחס נשלח, שהי' משוח מלחמה ולאח"ז מביא טעם מ"לפרע"י דין אבלי אמו,

א"כ, מדוע כאן, מהפך רש"י סדר הכתובים?*

הרב מיכאל לוזניק
- מיאמי-פלארידא -

(* עדי"ז שאל הת' ש.מ. אליטוב.

המערכת

פח. ברש"י בד"ה אתם ואת פינחס (לא, ו): ומפני מה הלך פינחס ולא הלך אלעזר וכו' עכ"ל,

ולכאורה צריך להבין מפני מה לא הלך משה.

ועיין ברש"י בד"ה אשר יצא לפניהם (פינחס, כז, יז): ...לא כדרך מלכי האומות... אלא כמו שעשיתי אני שנלחמתי בסיחון ועוג וכו', עכ"ל.

ואם כן למה לא הלך משה בעצמו במלחמה זו.

ועוד, הרי הקב"ה אמר למשה: נקם נקמת בני ישראל (לא, ב) הרי שהי' ציווי מפורש מה' לילך במלחמה זו.

ועל' בדעת זקנים מבעלי התוספות על פסוק (לא, ו) וז"ל: וישלח אותם משה, הקב"ה אמר למשה נקום נקמת אתה בעצמך והוא משלח אחרים אלא על ידי שנתגדל במדין אמר אינו בדין שאבגוד בהם שהם עשו לי טובת הנאה וכו', עכ"ל.

ולא הבנתי, מאחר שהקב"ה ציווה למשה לילך במלחמה זו (כלשונו: "אתה בעצמך") מה מקום יש כאן לסברות וחשבונות, והלא גם הקב"ה יודע סברא זו, ואעפ"כ שלח את משה במלחמה זו ואם כן למה לא הלך.

הרב וו. ראזענבלום

- ברוקלין נ.י. -

כט. עה"פ וכלי הקדש וחצוצרות התרועה בידו, (לא, ו) מעתיק רש"י התיבות "וכלי הקדש" ומפרש: "זה הארון והציץ וכו'".

ומפרש בזה השפתי חכמים, דרש"י יודע זאת ממה ששניהם נקראו "קדש", הארון נק' קודש בסוף פרשת במדבר דכתיב "ולא יבואו לראות כבלע את הקדש". וכן גבי ציץ כתיב "ועשית ציץ וגו' קדש לה".

דבפ' במדבר (ד, טו) עה"פ לכסות את הקודש מפרש רש"י "הארון והמזבח".

ועה"פ "ואת כל כלי הקודש" מפרש "המנורה וכל כלי שרת".

וא"כ לפי פירוש הש"ח ששניהם נקראו קודש (הארון והציץ) איך זה ראי' לפסוק דידן דכתיב "כלי הקודש" ולא כתיב קודש סתם?

הת' שאול משה אליטוב

- תות"ל 770 -

ל. בד"ה "בחרב" (לא, ח) פירש רש"י "הוא בא על ישראל והחליף אומנתו באומנתם שאין נושעים אלא בפיהם ע"י תפלה ובקשה, ובא הוא ותפש אומנתם לקללם בפיו אף הם באו עליו והחליפו אומנותם באומנות האומות הבאין בחרב שנאמר ועל חרבך תחיל",

המפרשים מסבירים שהכרחו של רש"י לפרש תיבה זו הוא כי "בחרב ל"ל"י? (רא"ס, גו"א),

א) אבל צ"ל למה היל' צריך רש"י לפרש את זה הלא יתור לשון ד"חרב" שכתוב כאן מתישב ע"י מה שכתב כבר לעיל בפרשת בלק בד"ה (כב, כג) "וחרבו שלופה בידו": "אמר: רשע זה הניח כלי אומנתו שכלי זלינן של אומות העולם בחרב והוא בא עליהם בפיו שהוא אומנות שלהם אף אני אתפוש את שלו ואבא עליו באומנתו, וכן היל' סופו ואת בלעם בן בעור הרגו בחרב".

ב) כן יש להבין למה רש"י הביא כאן ראי' מהפסוק "ועל חרבך תחיל" משא"כ בד"ה "וחרבו שלופה בידו",

לכאורה דבר זה כבר ידוע ממה שפיל' בפרשת חקת בד"ה "פן בחרב אצא לקראתך" (כ, יח) "ואני אצא עליכם במה שהורישני אביל: ועל חרבך תחיל"?

הרב אליהו דהאן

אברך מהכולל

- ברוקלין נ.י. -

לא. ברש"י ד"ה ויצאו משה ואלעזר הכהן (לא, יג): לפי שראו את נערי ישראל יוצאים לחטוף מן הבזה, עכ"ל.

וצריך להבין, אין הכי נמי שצריכים טעם למה יצאו משה ואלעזר הכהן, אבל היכן נרמז בפשטות הכתובים שנערי ישראל יצאו לחטוף מן הבזה.

והנה הענין של יציאה לקראת אדם או כמה אנשים מצינו כמה פעמים בחומש, ולדוגמא: בפרשת בלק (כב, לו): "...ויצא לקראתו אל עיר מואב וגו'",

ובכל המקומות הפירוש הפשוט של יציאה זו הוא ענין של כבוד וכו'.

ולכאורה גם כאן יכולים לפרש כן.

ובפרט לפי מה שפירש רש"י בד"ה ויקחו את כל השלל וגו' (לא, יא): מגיד שהיו כשהים וצדליקים ולא נחשדו על הגזל,

אם כן היו ראויים שיעשה להם כבוד זה בשביל כך.

הרב וו. ראזענבלום

- ברוקלין נ.י. -

לכ. בפרק לא (יד) מצינו שקצף משה על פקודי החיל שהחיו את הנקבות, ולכאורה הי' צריך לקצוף רק על פנחס, שהוא הי' שר הצבא, משוח מלחמה? (ראה בעמק דבר),

ועוד, לא מצינו בפסוק שהיו צריכים להרוג גם את הנקבות?! (ראה רמב"ן).

הרב מיכאל לוזניק
- מילאמי-פלארידא -

לג. בד"ה "מחוץ למחנה" (לא, יט) מפרש רש"י: "שלא יכנסו לעזרה",

ולקמן בד"ה "אל המחנה" (לא, כד) מפרש: "למחנה שכינה, שאין טמא מת טעון שילוח ממחנה לוי' וממחנה ישראל",

א) וצ"ל למה בד"ה "אל המחנה" האריך יותר מבד"ה הראשון? שלכאורה מדברים בענין אחד,

ב) ובכלל צ"ל למה הי' צריך רש"י להסביר את זה כאן אחר שדבר זה כבר ידוע לנו ממה שפירש בפרשת חוקת בד"ה "אל המחנה" (יט, ז) "למחנה שכינה שאין טמא משולח חוץ לשתי מחנות אלא זב ובעל קרי ומצורע"?

הרב אליהו דהאן
אברך מהכולל
-ברוקלין נ.י. -

לד. בפרשתינו עה"פ ויאמר אלעזר הכהן וגו' (לא, כא) מעתיק רש"י תיבות אלו, ומפרש: "לפי שבא משה לכלל כעס בא לכלל טעות... וכן אתה מוצא בשמיני למילואים... וכן בשמעו נא המורי המורים..."

וצ"ל הלא לעיל בפסוק י"ד דכתיב ויקצוף משה על פקודי החיל מפרש רש"י: ממונים על החיל, ללמדך שכל סרחון הדור תלוי בגדולים שיש כח בידם למחות, וא"כ הי' לו למשה לקצוף עליהם, ואיך אפשר ש"ל שבא משה ח"ו לכלל טעות?

ב) הלא אפי' בגנות בהמה טמאה לא דיבר הכתוב, ואיך

אפשר לדבר על משה רבינו שנתנבא ב'זה" עם כל העילויים, ולומר שבא לכלל טעות, ויתירה מזה ג' פעמים?

הת' שאול משה אליטוב
תות"ל 770 -

לה. בד"ה "אך את הזהב וגו'" (לא, כב) מפרש רש"י: "אעפ"י שלא הזהיר לכם משה אלא על הלכות טומאה עוד יש להזהיר לכם על הלכות גיעול ואך לשון מיעוט כלומר ממועטין אתם מלהשתמש בכלים אפי' לאחר טהרתן מטומאת המת עד שגטוהו מבליעת איסור נבילות, ורבותינו אמרו אך את הזהב לומר שצריך להעביר חלודה שלו קודם שיגעילם וזהו לשון אך שלא יהא שם חלודה אך המתכת יהי' כמות שהוא",

לכאורה רש"י בא כאן לפרש מהו המיעוט של תיבת "אך" וצ"ל (א) למה הוצרך כאן רש"י להביא ב' דיעות ב"אך" (ב) וגם למה נקט לשון "רבותינו אמרו" ולא "ד"א" בפל' הב' (ג) למה מקדים רש"י פל' הא' לב' לכאורה פל' הב' הוא יותר קרוב לפשוטו כי לשון "אך" מתיחס למתכת ולא לאנשים?

* * *

(ב) בד"ה "לא נפקד" (לא, מט) מפרש "לא נחסר ותרגומו לא שגא אף בלשון ארמי חסרון כמו אנכי אחטנה תרגומו דהות שגיא ממנינא וכן כ"י יפקד מושבך יחסר מקום מושבך, איש הרגיל לישב שם וכן ויפקד מקום דוד נחסר מקומו ואין איש יושב שם".

וצ"ל (א) אם רצונו של רש"י לפרש ש"נפקד" פל' נחסר" הי' יכול להסתפק בכותבו "לא נחסר" ולמה הוצרך להביא ראי' מהתרגום ומג' פסוקים?

(ב) ובפרט שלכאורה ב' הפסוקים מ"שמואל" הם באותו תוכן ומה מביא אחד שאין בשני?

(ג) למה צריך להוסיף כשמביא ב' פסוקים אלו "איש הרגיל לישב שם" "ואין איש יושב שם"?

הרב אליהו דהאן
אברך מהכולל
- ברוקלין נ.י. -

לו. בפרק לא (נ) בד"ה אצעה מפרש"י אלו צמידים של רגל.

והנה בישעי' ג, כ, מפרש ג"כ כך, אבל במס' שבת דף סב, על מאמר "ובירית זו אצעדה" מביא רש"י את הפסוק מכאן ואומר "אצעדה - של זרוע", ויש להבין טעם השינוי.

הרב מיכאל לוזניק
- מיאמי-פלארידא -

לז. בפרק לב, פסוק יב, בלתי כלב בן יפנה הקניזי מעתיק רש"י המלה הקניזי ומפרש חורגו של קנז הי' (לא הי' בנו אלא חורגו של קנז ולכן נקרא הקניזי, - הכותב) וילדה לו אמו של כלב (לאחר הנישואים השניים עם קנז - הכותב) את עתניאל (דהיינו שעתניאל הוא אחיו של כלב מצד האם ובנו של קנז - הכותב).

ולכאורה למאי נפקא מיני' לדעת אשר ילדה לו אמו של כלב את עתניאל (מבעלה השני קנז) מה הי' קשה, בפשוטו של מקרא, ומה בא לתרץ?

הת' משה עזאגווי
- תות"ל 770 -

לה. בד"ה "לספות" (לב, יד) מפרש רש"י: "כמו ספו שנה על שנה, עולותיכם ספו וגו' לשון תוספת",

לכאורה צ"ל למה אין רש"י מביא לפני"ז את הפירוש ואח"כ ראיות מפסוקים? וגם למה צריך לב' הפסוקים?

* * *

ב) בד"ה "נבנה למקננו" (לב, טז) מפרש רש"י "חסים היו על ממונם יותר מבניהם ובנותיהם, שהקדימו מקניהם לטפם אמר להם משה לא כן עשו העיקר עיקר והטפל טפל בנו לכם תחלה ערים לטפכם ואחר כן גדרות לצאנכם",

מפרש השפ"ח "רצ"ל למה שינה משה ואמר בנו לכם ערים לטפכם וגדרות לצאנכם ומתרץ לפי שהם היו חסים כו" עכ"ל,

ולפי"ז צריך להבין למה לא פירש רש"י את זה על דברי משה

"בנו לכם וגו'" - (לב, כד) ששם נשאלת השאלה?*

הרב אליהו דהאן
אברך מהכולל
- ברוקלין נ.י. -

לט. בפרשת מסעי, בפרש"י ד"ה ומצרים מקברים (לג, ד): טרודים
באבלם, עכ"ל,

השפתי חכמים כותב על רש"י זה: כלומר שנותן טעם אלמעלה
מה שכתוב יצאו בני ישראל ביד רמה ולמה הניחו להם המצריים
ומפרש ומצרים מקברים וגו' והיו טרודים באבלם ר"ל שהיו עסוקים
לקבור מתיהם ולא היל' להם פנאי לעכב את ישראל, עכ"ל.

ולא הבנתי:

זה שכותב: "ולא היל' להם פנאי לעכב את ישראל", הוא לכאורו
נגד פשטות הכתובים דכתוב (שמות יב, לג): ותחזק מצרים על העם
למהר לשלחם וגו',

שמזה משמע שאדרבא גרשום בכח, והאיך אמר השפתי חכמים
שלא היל' להם פנאי לעכב וכו',

וראיתי בחדושי מהרש"א על התורה שרוצה לפרש רש"י זה
רז"ל:

...דהא בפ' בא כתיב ותחזק מצרים כו' דמשמע מכתוב זה

שהמצרים בכללם היו טרודים בחזקת יד על ישראל לשלחם מהר
מארצם ואיך נאמר כאן ומצרים מקברים כו' דמשמע מזה שהיו טרודים
בקבורת בכוריהם בעת שיצאו ישראל ולא נחזקה עליהם יד המצרים
מפני שהיו טרודים בדבר אחר.

וכדי לתקן זה פירש"י דמה שנאמר ומצרים מקברים אין פירושו
סובל לשון הווה שהיו מקברים והולכים רק שהיו טרודים באבלם
עדיין וחשבו על קבורת בכוריהם או שכבר קברום... ולא היו
טרודים באותו פעם רק באבילות בעלמא.

והשתא מתוקם שפיר הכתוב ותחזק מצרים גו' שמורה על החזקת
יד למהר הליכות ישראל מארצם מפני שלא היו טרודים בקבורה
ממש רק טירדא בעלמא מה שנתאבלו על בכוריהם, עכ"ל החידושי
מהרש"א.

אבל גם על פירוש זה צריך עיון עכ"פ:

-----
* מ"ש על רש"י ד"ה הרגו (לא, יז) נת' בלקו"ש חל"ח ע' 337
הע' 29. המערכת

א) שמצינו פעמים רבות כרש"י מתרץ קושיא ממקום אחר, דרכו להביא הקושיא עכ"פ בקיצור, זולת כשהקושיא מובנת בפשטות, ומכש"כ כאן, שהקושיא שמתעוררת על פסוק זה הוא מפרש בא.

ב) לכאורה יש תירוץ פשוט לקושיא זו, שהרי בתחילה (בפסוק ג) כתיב: ... יצאו בני ישראל ביד רמה וגו', ואח"כ (בפסוק ד) כתיב: ומצרים מקברים וגו', ואם כן, לכאורה מהו הסתירה, בשעה שבני ישראל יצאו ממצרים, חזקו מצרים עליהם לשלחם, שהרי אמרו: כלנו מתים (שמות, יב, לג),

ו)אין הסברא נותנת כלל שבשעה שחשבו שכלנו מתים, דהיינו כל זמן שבני ישראל נמצאים עוד בארץ מצרים יעמדו מלגרש את בני ישראל, ותמורת זה יעסקו בקבורת מתיהם), רק אח"כ, כשיצאו בני ישראל ממצרים ועבר הסכנה (לפי דעתם) שהם ימותו אז התעסקו בקבורת מתיהם.

והרי לכאורה אין הכרח כלל מהפסוקים שבפרשתינו שהמצרים קברו בכוריהם בעוד שבני ישראל היו בארץ מצרים.

ואם כן לפי כל הנ"ל צריך להבין מה אינו מבין כאן, שעל זה בא פירוש רש"י.

* * *

ב) עוד ענין שצריך להבין כאן הוא: הרי עיקר הענין של יציאת בני ישראל מארץ מצרים הוא-בסוף פרשת בא, ואם כן למה לא הודיענו הכתוב ענין זה, "ומצרים מקברים וגו'", שם.

* * *

ג) והנה סדר המסעות של בני ישראל כמו שמסופר בפרשת בשלח הוא: סכת, אתם, פי החירות, קריעת ים סוף, מרה, אילם. וכן כאן בפרשתינו מתחלתו עד פסוק יו"ד הוא כהסדר הזה.

אך בפסוק יו"ד כתיב: ויסעו מאילים ויחנו על ים סוף, ולא הבנתי: הלא בפרשת בשלח מסופר, וגם כאן, איך שאחר קריעת ים סוף נסעו למרה ואח"כ לאילים, אם כן איך זה מתאים עם זה שכתוב כאן בפסוק יו"ד שאחר שנסעו מאילים נחו על ים סוף,

וגם מה זה שהתחיל עוד הפעם (בפסוק יא) ויסעו מים סוף, הלא כבר דיבר הכתוב אודות זה (בפסוק ח'): ... ויעברו בתוך הים וגו'.

* * *

ד) עוד צריך להבין, למה מזכיר הכתוב, מכל המאורעות

שהי' במסעות הללו, רק... ובאילים שתים עשרה עינות מים ושבעים תמרים (לג, ט), וכמה דברים עיקרים וחסדים מהש"ת אין הכתוב מזכיר אותם כלל.

ולדוגמא:

בנוגע לקריעת ים סוף, כתיב (בפסוק ח): ... ויעברו בתוך הים וגו',

ואם הי' הכתוב מוסיף רק תיבה אחת... ויעברו בתוך הים בליבשה, הי' מודגש בזה הנס הגדול דקריעת ים סוף,

והלא אין זה מתאים להמשל שרש"י הביא מרבי משה הדרשן (בד"ה אלה מסעי): משל למלך... א"ל כאן ישננו כאן הוקרנו וכאן חששת את ראשך.

הרב וו. ראזענבלום

- ברוקלין נ.י. -

מ. כפ' מסעי (לג, ד) עה"פ ובאלהיהם עשה ה' שפטים, יש להעיו מפ' בא (יב, יב) שנא' "ובכל אלהי מצרים אעשה שפטים אני ה'".

ומדוע לא אמר הכא הכתוב: "ובכל אלהיהם עשה ה' שפטים"?

הרב מיכאל לוזניק

- מיאמי-פלארידא -

מא. בפרשת מסעי בפסוק (לג, ט): ... ובאילים שתים עשרה עינות מים וגו'.

עיין ברש"י בפרשת בשלח בד"ה שתים עשרה עינות מים (טו, כז): כנגד י"ב שבטים נזדמנו שם, עכ"ל.

וצריך להבין, הרי שבט לוי הי' י"ג שבטים, ולמה לא נזדמן י"ג עינות מים.

וקשה לתרץ שהיות שבט לוי הי' מובדל מבני ישראל, "לגיו של מלך", היו מובדלים גם בענין זה,

שהרי וכי מפני זה יחסר להם, והלא נס זה הי' להקל על השבטים בנוגע לשתיים מים.

ומפני זה גם קשה לומר שאפרים ומנשה נחשבו רק לשבט אחד בענין זה, כי דבר פשוט הוא שיש חילוק גדול אם יש מעין אחד

לשני שבטים לשתות או מעין לכל שבת ושבת ולמה נאמר שהקב"ה
"האט זלי געשאלעוועט צו באשאפען נאך א מעין".

הרב וו. ראזענבלום
- ברוקלין נ.י. -

מב. בפרק לג (יד) כתיב: "ויסעו מאלוש, ויחנו ברפידים
ולא ה' שם מים לעם לשתות",

וצלה"ב: מדוע דוקא ברפידים נזכר שלא ה' מים, ולא מזכיר
עוד מקומות שלא ה' להם מים, והמקומות שירד להם השלו וכו',
בסגנון אחר: או שיספר הפסוק בכל המסעות מה שאירע שם,
או שיביא כל המסעות בלי להזכיר שום מעשה שאירע.

* * *

ב) בפירש"י ד"ה ויחנו ברתמה (לג, יח) מפרש"י ע"ש לה"ר
של מרגלים וכו',

וצלה"ב: מפני מה מפרש"י רק את שם רתמה ולא שמותיהן
של כל שאר הערים?

* * *

ג) בפרק לה (יד) כתוב: את שלש הערים תתנו מעבר לירדן
ואת שלש הערים תתנו בארץ כנען ערי מקלט תהיינה,

ומקשה רש"י בד"ה את שלש הערים וגו': אף ע"פ שבארץ כנען
ט' שבטים וכאן אינן אלא שנים וחצי הוה מנין ערי מקלט שלהם
משום דבגלעד נפישו רוצחים וכו',

וע"פ הנת' בשיחת פ' אחרי ש.ז. בפרש"י, די"ל דע"ד שאנו
לומדים מחומש עם פרש"י, כן משה למד את הפסוקים עם בני"י ע"פ
הפירוש שמובא בפרש"י, א"כ, היתכן: שלאחרי שהג' שבטים הקשו
למשה, מדוע אנו צריכים לג' ערי מקלט, משה יתרץ להם מה שמובא
בפרש"י הנ"ל?

ועוד צלה"ב: הרי ערי מקלט הוא רק לשוגגים ורוצחים הרי
הם מזידים, א"כ מה איכפת אם בגלעד נפישו רוצחים, אם בין
כך, ערי מקלט, הוא רק לשוגגים?*

הרב מיכאל לזוניק
- מיאמי-פלארידא -

(* מה ששאל על רש"י ד"ה ראשי המטות (ל, ב) ראה שיחת ש"פ מטו"מ
תשכ"ה בארוכה. המערכת

מג. בנוגע למ"ש בפרשת מסעי (לו, א-ב): ויקרבו ראשי האבות..
ואדני צוה בה' לתת את נחלת צלפחד אחינו לבנתיו,

צריך להבין:

למה לא נאמר פרשה זו בפרשת פינחס תיכף אחר פרשת נחלת
צלפחד. *

הרב וו. ראזענבלום
- ברוקלין נ.י. -

מד? בנוגע למה שרצה להשיב הרב י.ו. על מה ששאלתי (בגליון
מה(שמז)) על שינוי לשון שבין ד"ה "פן בזרב אצא לקראתך" (כ, יד)
ששם רש"י כותב "אתם מתגאים בקול שהורישכם אביכם ואמרתם ונצעק
אל ה' וישמע קולינו ואני אצא עליכם במה שהורישני אבי ועל
חרבך תחיל" ובין ד"ה "וישמע קולנו" ששם כתב רש"י "בברכה
שבירכנו אבינו הקול קול יעקב" וביאר הנ"ל וז"ל:

"דברי רש"י כאן בפר' חוקת בסגנון דברי מלך אדום
"שהורישכם אביכם... שהורישני אבי" ברור שהכוונה על יעקב
ועשיו, ומתאים המונח ירושה, שיש מעלה מיוחדת הנמצא ביעקב
(אבינו) שעובר בירושה לבניו (בדרך ירושה לבנים) (ואותו דבר
בנוגע לעשיו בתכונתו בענין החרב).

ולא הי' מקום כלל וכלל ברש"י לכתוב כאן "בברכה שבירך
אתכם אביכם" (יעקב).

משא"כ בד"ה "וישמע קולנו" הנ"ל - הרי משמעות לשון
רש"י - "ברכה שבירכנו אבינו הקול קול יעקב, בהכרח הוא על
יצחק, שהוציא מפיו דיבור הנ"ל אודות יעקב וכן נקבע לדורות,
אבל לא הוריש (ממה שבעצמו ענין הנ"ל ליעקב ובניו), עכ"ל
ועי"ש בארזכות.

ולא הבנתי, מהיכן הוכיח ש"ברכה שבירכנו אבינו" קאי על
יצחק דאם הוא (וככותבו) מפני ש"משמעות לשון רש"י "ברכה שבירכנו
אבינו הקול קול יעקב" בהכרח הוא על יצחק שהוציא מפיו
דיבור הנ"ל אודות יעקב" הרי גם הפסוק שמביא רש"י בד"ה "פן
בחרב אצא לקראתך" "ועל חרבך תחיל" הוא "מה שהוציא יצחק
מפיו" בתור ברכה לעשיו ועכ"ז רש"י כתב "ואני אצא עליכם במה
שהורישני אבי ועל חרבך תחיל"!!

-----
* מה ששאל מרש"י (לא, טז) ראה לקו"ש חיל"פ מטות (א),
בארוכה. המערכת

ואולי דיוקו הוא מל' "ברכה שברכנו אבינו הקול קול יעקב" בד"ה "וישמע קולנו" משא"כ בד"ה "פן בחרב" כותב רש"י "שהורישכם אביכם... שהורישני אבי" שדייק ש"אבינו" קאי על יצחק שהי' אביהם של שניהם אבל זה גם קשה כי "אבינו" (לשון רבים) נכתב בהתאם לפועל שמיחס אליו "שברכנו" (לשון רבים) מתאים ללשון שבד"ה "וישמע קולנו" (ל' רבים) משא"כ בד"ה "פן בחרב אצא לקראתיך" (אצא ל' יחיד) כותב "שהורישני" (ל' יחיד) וכן "אבי" (ל' יחיד) וכן "שהורישכם אביכם".

הרב אליהו דהאן
אברך מהכולל
- ברוקלין נ.י. -

מה. בגליון מו(שמח) שאל הרב וו.ר. דמצינו בנוגע למנין בנ"י שבפרשת פינחס שהסך הכל הי' שש מאות אלף ואלף וגו' והסך הכל של בנ"י שבפרשת במדבר הי' שש מאות אלף ושלושת אלפים וגו' ואיך זה יתאים עם מה שפירש"י בסוף פ' בלק (כה,ה) דכל אחד ואחד מדייני ישראל הי' הורג שנים ודייני ישראל שמונה רבוא ושמונת אלפים, שלפי"ז נמצא שדייני ישראל הרגו יותר מ-16 רבוא מישראל.

ואולי י"ל דהנה המנין דבנ"י בפ' במדבר הי' "באחד לחדש השני" בשנה השנית משא"כ המנין דבנ"י בפ' פינחס הי' לסוף ארבעים שנה וא"כ ודאי כנתיים היו בנ"י פרים ורבים וא"כ אין כ"כ פלא שאין הפרש גדול בין הב' מנינים.

וממשיך לשאול בנוגע לשבט בנימין דרש"י אומר בד"ה לזרח (כו, יג) שחסרו חמשה משפחות משבט בנימין ואיך יתאים זה עם מה שמצינו שהחסר שלהם בפ' במדבר הי' ל"ה אלף וגו' ובפ' פינחס לאחרי שחסרו ה' משפחות הי' מספרם מ"ה אלף וגו' (ובו בשעה שבשבטים אחרים שלא חסרו משפחות מהם כלל נתרבו רק כמה אלפים או פחות).

ואולי י"ל בזה דבפ' וישלח (לה, יא) כתיב אצל יעקב אבינו "ויאמר לו אלקים אני א-ל-ש-ד-י פרה ורבה" ומפרש רש"י (בד"ה פרה ורבה) "על שם שעדיין לא נולך בנימין ואע"פ שכבר נתעברה ממנו, נמצא מזה דלבנימין הי' מפורט הברכה דפרה ורבה מה שלא מצינו בשאר שבטים וברכה זו נתגלה בהרבוני שנתרבה להם בין מנין ראשון לשני אע"פ שנחסרו מהם ה' משפחות - וכנ"ל שהי'

הפרש של כמעט מ' שנה בין מנין דפ' במדבר להמנין דפ' פינחס.

* * *

ב) בסוף פ' מסעי (לו, יא) מפרש רש"י בד"ה מחלה תרצה וגו' "כאן מנאן לפי גדולתן זו מזו בשנים ונשאו כסדר תולדותן ובכל המקרא מנאן לפי חכמתן ומגיד ששקולות זו כזו",

והנה בפ' פינחס (כז, א) בד"ה מחלה נועה וגו' "מפרש רש"י "ולהלן הוא אומר ותהיינה מחלה ותרצה, מגיד שכולן שקולות זו כזו, לפיכך שינה את סדרן".

עי' בלקו"ש חלק ח' בהדיוקים דרש"י בפרשתינו וברש"י דפ' פינחס, ולהעיר דלפי האריכות דרש"י בפרשתינו "ובכל המקרא מנאן לפי חכמתן" יובן למה נמננה מחלה ראשונה בכל פעם, דלכאורה כיון ששינה הכתוב ללמד ששקולות היו, הי' הכתוב צריך לשנות "מחלה", דהא כשרוצים לומר ששקולות, יותר טוב לשנות מי שנמנה ראשון כדי להדגיש זה, אבל לפי מה שכתב רש"י דבכל המקרא מנאן לפי חכמתן יובן, דכיון דרצה הכתוב למנותן כסדר חכמתן (עי' בלקו"ש הנ"ל הטעם), מונים מחלה ראשונה דזהו כסדר חכמתן.

הת' מנחס מענדל סופרין

- תות"ל 770 -

מו. רשימת ביאורי כ"ק אדמו"ר שליט"א בפירש"י פ' דברים

נת' בהתוועדות	ד"ה	פרק ופסוק
דברים תשכ"ה(פ)	אלה הדברים	א, א
דברים תשל"א ¹	במדבר	שם
דברים תשל"א ²	בערבה	שם
דברים תשל"א ²	מול סוף	שם
דברים תשל"א ³	בין פארן ובין תופל ולבן	שם
דברים תשל"א ⁴	וחצרות	שם
דברים תשל"א ⁵	ודי זהב	שם
דברים תשל"ה ⁶	אחד עשר יום מחורב	א, ב

<u>נת' בהתוועדות</u>	<u>ד"ה</u>	<u>פרק ופסוק</u>
כ"ח מנ"א תשל"ו	אחרי הכותו	א, ד
דברים תש"מ ⁷	רב לכם שבת	א, ו
דברים תשמ"ב	ראה נתתי	א, ח
דברים תשמ"ב	באו ורשו	שם
דברים תשמ"ב	לאבותיכם*	שם
דברים תש"ל	והנכם היום ככוכבי השמים	א, י
דברים תשל"ו ⁸	יוסף עליכם ככם אלף פעמים	א, יא
דברים תשל"ד	בשנאת ה' אותנו הוציאנו	א, כז
דברים תשל"ד	בשנאת ה' אותנו הוציאנו מארץ מצרים	שם
דברים תשל"ט	כאשר ישא איש את בנו	א, לא
דברים תשל"ג ⁹	התאנף	א, לז
דברים תשמ"א	למה אין רש"י מפרש מה מקומה של פסוק זה כאן	שם
דברים תשכ"ט	ואצו אתכם	ג, יח
דברים תשכ"ה ¹⁰	לפני אחיכם	שם
דברים תשד"מ	למה אין רש"י מפרש התיבות "וואת יהושע ציונתי" דלכאורה אינו מובן יהושע מאן דכר שמי'?	ג, י

-----

(1) לקו"ש ח"י"ד ע' 4-7. (2) שם ע' 5-7. (3) שם ע' 6-7 (4) שם ע' 7
 (5) שם ע' 1-7. (6) ראה לקו"ש ח"י"ט ע' 1 ואילך. (7) לקו"ש חכ"ד
 דברים ע' 12-19. (8) לקו"ש ח"י"ט ע' 15-23. (9) לקו"ש ח"י"ד ע' 9-11
 (10) לקו"ש ח"י"ט ע' 1-13.

(* התיבות "לאברהם ליצחק וליעקב" שבדברי רש"י, הם התיבות שרש"י מעתיק מהפסוק (והתיבות אלו צריכות להיות באותיות גדולות), בדוגמת תיבת "לאבותיכם", אלא שבאמצע מוטיף רש"י את התיבות "למה הזכיר שוב", כדרכו של רש"י בכ"מ. (משיחת ש"פ דברים תשמ"ב - הנחה בלה"ק, בלתי מוגה).

הרב יוסף יצחק שגלוב
- ברוקלין נ.י. -

ח ס י ד ו ת

מד. כמה הערות במאמר ד"ה נתת ליראך (שיל"ל עתה מוגה):

(א) בהערה 102 מביא בנוגע לנסיונות בזה"ל: "ולא כנסיונות שכמה מהם אין להם מציאות וענינם הוא רק שהועמד דבר להעלים ולמנוע)" משא"כ דברים האסורים מל"ת יש להם מציאות.

ולכאורה מהלשון "כמה מהם" - משמע שיש נסיונות שיש להם מציאות,

וא"כ נשאלת השאלה - מה ההפרש בין אותם נסיונות למל"ת דהרי גם להם יש מציאות?

והגם שבאות ל"א מבואר - שיש כמה דרגות בנסיונות מ"מ משמע שבכל הדרגות שבניסיונות, העבודה היא לא עם מציאות מסוימת אלא עבודה של האדם עם עצמו?

וגם יש להבין - מה בנוגע לא' שיש לו נסיון על מ"ע או מל"ת, דמצד א' יש בזה ענין של נסיון ומצד שני זה שייך למ"ע ומל"ת?

ואולי עפ"ז ניתן לתרץ שאלה הקודמת - דמ"ש בהערה "כמה מהם" הפירוש דיש נסיונות מצ"ע, ויש נסיונות של מ"ע ומל"ת, (ע"ד מה שנתבאר במאמר בתחילתו, גבי מס"נ איך שהיא עבודה בפני עצמה, למס"נ שבמצות).

וע"כ מ"ש בהערה "כמה מהם אין להם מציאות" קאי על הנסיונות מצ"ע שאין להם מציאות, משא"כ ישנם נסיונות בדרגה תחתונה יותר והיא הנסיונות במ"ע ומל"ת, דמכיון שהנסיון הוא במ"ע ומל"ת שיש להם מציאות, לכן הנסיון יש לו ומציאות, ועדיין צ"ב בכ"ז.

(ב) באות יא - מביא בתחילתו "דכמו שבענין הנסים יש כמה דרגות זו למע' מזו... עז"ז הוא בנסינות שיש בהם כמה דרגות זו למטה מזו".

וצ"ב בלשון - מדוע בפעם השני' גבי נסיונות כתיב "זו למטה מזו" דלא כפעם שלפני"ז "למעלה מזו"?

* * *

(ג) באות יד - מביא: בנוגע למצות שאינם תלויים ברצונו של האדם, ומביא דוגמא לזה: "ע"ד המצוה דנשיאות דכל הבורח מן הכבוד כו'".

וצ"ל: איזו מצוה היא "מצוה דנשיאות", אם הכונה למצות שיש לנשיא לקיימם מוכן, וכדמשמע לקמן באות י"ז: "ואדרבה הרצון לנשיאות וכו' כנ"ל מבלבל לקיום מצות אלו", דמשמע מזה שקאי על המצות המיוחדות שיש לנשיא.

אבל ממ"ש באות יד - "המצוה דנשיאות" ולא "המצות של הנשיא", משמע שמדובר לגבי מצוה להיות נשיא? וצ"ב בזה.

* * *

(ד) בהערה 220 מציין [עמ"ש בגוף המאמר אות יט עה"פ אך בגורל יחלק את הארץ ובב' הנוסחאות שבכת"י המאמרים "יחלק" ו"תחלק"] לאוה"ת ר"פ פינחס בהערה.

וז"ל שם: "יחלק: בששה כת"י מעתיקים שונים הל' הוא "תחלק".

ואולי אפשר"ל בזה - דהנה בפסוק כתיב "אך בגורל יחלק" (במדבר כו, נה) ובפסוק שלאח"ז כתיב: "אל פי הגורל תחלק" בלשון זכר.

והנה ממ"ש במאמר דידן - שהגורל קאי על דרגת עתיק, ומכיון דלית שמאלא בהאי עתיקא, א"כ לכאורה צ"ל הלשון "תחלק" שהוא לשון נקבה.

ואולי לכן בששה כת"י כתיב "תחלק" - על אף שבפסוק כתיב "יחלק", ובפרט שבפסוק שלאח"ז מובא הלשון תחלק (לשון נקבה).

* * *

(ה) בנוגע למ"ש בגליון מג(שמה) על מאמר אתה הראת, דלפי' בהמאמר צ"ל איך לא תוקשה קושיית המהרש"א, דבמאמר כתיב שפרחה נשמתן קאי על כל א' וא' מישראל, ולהמהרש"א הכיון שר' יהושע בן לוי כותב ג"ש דברים שונים שהי' בעת מ"ת, והוא אותו בעל המאמר, ע"כ צ"ל שזה קאי על ג' סוגים

בבנ"י וסו"ג א' פרחה נשמתן, וסוג א' חדרו לאחוריהן
ל"ב מיל וכו'.

ואולי אפשר"ל הפי' לפי המאמר - דבעת מ"ת היו הג'
דברים לכול ישראל בזה אחרזה בתחילה בבשמים, ואח"כ חדרו
לאחוריהן, ואח"כ פרחה נשמתן, והכל קאי על עת מ"ת, ועפ"ז
מובן שפרחה נשמתן קאי על כאו"א מישראל ועדיין צ"ע בזה.

הת' שאול משה אליטוב
- תות"ל 770 -

ו ו ו ו

מח. בנוגע לימוד הל' ביהב"ח בהשיעור יומי, ובג'
השבועות - יהפכו בקרוב לימי שמחה - אם אפשר לצרף
יחד:

דוגמאות להעניין:

(א) הל' החג בחג (או לפני החג): באם מישהו לומד
שו"ע על הסדר, וקאי בהל' אלו - לכאו' פשוט שאין צריך
ללמוד פעמיים.

(ב) מס' סוטה - באם מישהו לומד דף יומי (וכיו"ב)
והוא בין פסח לעצרת - לכאו' ג"כ פשוט שא"צ ללמוד
פעמיים.

ג) אמירת תהילים שיעור חדשי ויומי (אם הוא זמן
מייוחד, או שעושה זה בין כך) - לכאו' א"צ לאמר אותן
הפרקים פעמיים. וכעין ראי': ברשימת הרא"ח (בסו"ס
תהלים אל"י) שאדמו"ר ז"ל אמר לו, שתהלים שאומר לפני
התפלה שיך לתיקון חצות, ולכן צריך לומר גם השיעור
חדשי. ובאם צ"ל פעמיים - עדיפא הו"ל להגיד לו - שאפילו
באם אומר כל התלים אחר התפלה - צ"ל עוה"פ השיעור
יומי.

ד) דוגמא להנ"ל מהלכה: הי' קורא בתורה והגיע
זמן ק"ש - אם כיון לבו יצא.

א' מאנ"ש
- ברוקלין נ.י. -

מט. במשנת חסידים מס' פסח פיל"ב מ"ב כותב: דיינו
ומספרו יסוד וחמשה עשר דיינו הם .. והוא מספר ט"ו
יסודות שבחמשה פרצופים דאצילות ...

ובהגהת כ"ק אדמו"ר שליט"א כח,א: והנה לפי נוסחא שלנו אינם אלא יד וי"ל - בדוחק - שהכוונה על המעלות - שבהם דיינו.

ולהעיר שכנראה הצ"צ בלקו"ת לומד כדוחק זה. ראה שם תצא מא,ב (בהביאור) כנודע מענין ט"ו מעלות טובות שהוא מספר טו יסודות שבחמשה פרצופי האצילות כמ"ש במ"ח.

* * *

(ה) בס' חסידים סקפ"ז כותב: כי יש אדם שאינו חי אלא בשביל אחרים שנהנים ממנו. ולהעיר מהיום ליום ה' איר: עס קומט אראפ א נשמה אויף דער וועלט און לעבט אפ זיבעציק אכציק יאר צוליב טאן א אידן א טובה בגשמיות אדער רוחניות.

* * *

(ג) בתו"א צג,ד כותב: ובקליפות נאמר אל תהי תקוה תיק ונרתק לו"ה להפריד מל"ה ובהוצאה חדשה לא נסמן מקומו. וראה הלשון בסידור רפב,ג ולמלשינים אל תהי תקוה והוא מפע"ח ושעה"כ בתפלת ר"ה.

* * *

(ד) בס' הפרדס להגאון מקעניסבורג ע'ג כותב: והנה י"ל דרך הלצה ומליצה להעוברי' זמן ק"ש בשחרית בפרט בקיץ שזמנו מועט עד ארבעי' מנוטין על שבע, ומקדימין. ק"ש של ערבית הרבה כדאי' בשו"ע סרל"ה, משום דאי' באבות אל תהיו כעבדים המשמשין את הרב ע"מ לקבל פרס אלא וכו' ואמרו בגמ' הקורא מכאן ואילך לא הפסיד הברכות אבל אין נותנין לו שכר כקורא בזמנו, לכן קוראין שלא בזמנו כדי שלא יקבלו פרס וק"ל רק שאנו רואים שקוראים אפ"י אחר ד' שעות זמניות על היום. ועוד תינח ק"ש של שחר שחרית אבל של ערבית מאי איכא למימר וק"ל.

* * *

(ה) בהמשך תער"ב ע' קמב מבוא: ובמד"ר אל' ז' דברים קדמו לעולם כו' ומחשבתן של ישראל קדמה לכ"ד (ובב"ר בתחלתו אי' ששה דברים)

ולהעיר שבהמשך תרס"ו ע' רכט מבואו בשם הגמ' (פסחים נד, א) ומד"ר (ב"ר שם).

* * *

ו) בס' מדרשי תורה להקדוש אנשלמה אשתרוק זק"ל (מובא בהערות כ"ק אדמו"ר שליט"א) בסוף פרשה מטות כותב ה' טעמים להעלמת (זמן) הגאולה ובסיום דבריו כותב: ואולי כבר הגיע הקץ ונגלה משיחנו לאיזה מקום מן האיים הרחוקים אבל עוונותינו מנעו הטוב ממנו ומאחרין אותו וז"ש ז"ל שנות המשיח סך חשבון פלוני ... ומי שיודע ביאור דבריו מסתמא יפרסמם בקובצו הבאי'.

* * *

ז) בסה"מ תק"ע ע' רג כותב: עליות השבטים .. בחקיקת שמותם באכנים טובות .. וענין הבלטיה בפתוחי חותם דוקא להיותם עולים למעלה בבחי' אותיות דז"א שנק' אותיות זכרים ולא בבחי' השקיעה שנק' אותיות נקיבות.

ויש לעיין כוונתו שפי' פיתוחי חותם - כליטה. ואף אם נמצא זה באיזה מדרש וכיו"ב צע"ג אם אפשר לומר שלזה נתכוון.

* * *

ח) בסה"מ תק"ע שם כותב: אבני האפד שהן בבחי' דכורא לאבני החושן שהן בחי' נוק' כמ"ש בליקוטי תורה (כוונתו לטעמי המצות שנק' ג"כ בשם לקו"ת)

וראה לקו"ש ח"ו ע' 368 וכידוע בס' טעה"צ להרח"ו (פ' תצוה) ובכ"מ בכתהאריז"ל אשר אפוד הוא מל' וחושן ז"א.

ולהעיר א) ממאמרי אדה"ז עה"ת ע' שנג מבואר בלקו"ת .. זו"נ. ובע' שנה כותב: אפד שהוא בחי' דכר .. החושן .. דנוק'. ב) אוה"ת שמות ע' מז : שאפד נגד בחי' מל' ובהערות כ"ק אדמו"ר שליט"א שם בין השאר מצוין : ויש לעיין בתורת חיים פ' תצוה ד"ה ולקחת את שתי.

הרב שמואל דוד ח. הכהן

- ברוקלין נ. י. -

נ. ב"מבוא" לאגרות קודש אדמו"ר מהרש"ב מעתיק מזומונו של כ"ק אדמו"ר מהורילי"ץ (מיום ל"ט מרחשוון תרפ"א - נדפס גם בחנוך לנער ע' 23) "כבד להגביל מספר המכתבים ואגרות הקודש, אשר כתב הוד כ"ק אמו"ר רה"ק, הל"מ, ומאשר זכני השל"ת הנמצאים אצלי כשבע מאות מכתבים ..".

ויש להעיר מהוספות לרשימת המאסר הנדפס ביגדיל תורה (חוברת נד, תשמ"ג, ע' רפ"ח): "אמנם בהגיעם לרשימת קובץ המכתבים הנמצאת באוצר הספרים .. וביותר מכתבי כ"ק אביו

האדמו"ר אשר ישנם קובץ גדול של אלפיים מכתבים ..."
ולפי זה יוצא שבמשך כשש שנים ניתוסף לו וקיבל יותר
מאלף שלש מאות מכתבים.
ויה"ר שיתגלה לנו במהרה, אמן.

אחד מאנ"ש
- ברוקלין נ.י. -

לע"נ
הרה"ח ר' אברהם בן ר' יצחק ע"ה

נפטר

ער"ח מנ"א

ח' תשכ"ו

נדפס ע"י

בנותיו ומשפחתו שיליו